

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
Regulator of the National Lottery

Tuarascáil Bhliantúil

2022

ÁR bhFÍS

**Crannchur Náisiúnta atá
sábháilte, inchothaithe
agus dea-reáchtáilte agus
a uasmhéadaíonn cistí le
haghaidh Dea-Chúiseanna.**

Clár Ábhar

1. Tuarascáil ar Oibríochtaí de bhun alt 22(3) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013	2
1.1 Ráiteas an Rialálaí	3
1.2 Fís, Misean agus Luachanna an Rialálaí	5
1.3 Struchtúr Eagraíochta	7
1.4 Feidhmeanna an Rialálaí	8
1.5 Formhaoirseacht ar an Oibritheoir	9
1.5.1 Feidhmíocht an Oibritheora	9
1.5.2 Díolacháin, Bealaí, agus Cistí le haghaidh Dea-Chúiseanna	10
1.5.3 Cosaint Imreoirí	12
1.5.4 Fógraíocht agus Cur Chun Cinn atá Freagrach	14
1.5.5 Gearáin a Fuarthas	15
1.5.6 Athbhreithnithe Téamaithe	16
1.5.7 Forfheidhmiú	16
1.6 Iarrataí Rialála faoin Acht agus faoin gCeadúnas	20
1.7 Ciste an Chrannchuir Náisiúnta	22
1.8 Forfheidhmiú Trádmharcanna	25
1.9 Gnóthaí Corparáideacha	26
1.9.1 Straitéis	26
1.9.2 Rialachas Corparáideach	27
1.9.3 Acmhainní agus Soláthar Foirne	28
1.9.4 Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais	28
1.9.5 Iniúcháireacht Inmheánach	28
1.9.6 Bainistíocht Riosca	29
1.9.7 Ceanglais Reachtacha	29
Aguisín A: Caighdeán Feidhmíochta PLI (Premier Lotteries Ireland)	30
Aguisín B: Tuarascálacha Tráthrialta a Fuarthas ó PLI	31
Aguisín C: Iarrataí ó PLI ar Cheadú nó ar Thoilíú faoin gCeadúnas	32
2. Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta – Ráitis Airgeadais agus Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste de bhun alt 22(2) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013	34
3. Ciste an Chrannchuir Náisiúnta – Ráitis Airgeadais agus Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste de bhun alt 44(4) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013	60

Tuarascáil ar Oibríochtaí de bhun alt 22(3) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013

1.1 | Ráiteas an Rialálaí

Carol Boate
Rialálaí an
Chrannchuir
Náisiúnta

De réir ailt 22 agus 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, tá áthas orm an Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus do Chiste an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 a chur i láthair.

Sa bhliain 2022, aistríodh €257.9 milliún ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Stáitchiste chun tacú le Dea-Chúiseanna. B'ionann é sin agus laghdú 11.0% ar an bhfigiúr don bhliain 2021 (2021: €289.7 milliún).

Rinneadh athrú ó bhonn ar na rialuithe ar bhealaí ar líne an Chrannchuir Náisiúnta i mbliana trí sheiceálacha fíorúcháin aoise agus céannachta a thabhairt isteach ar fud an bhoinn cuntas imreora ar líne ar fad. Soláthraíodh faisnéis fheabhsaithe nua d'imreoirí chun cearrbhachas fadhbach a chosc freisin.

Tugann fíorú éigeantach aois agus céannacht an tsealbhóra cuntais cosaint mhéadaithe ar imirt faoi aois agus ar imreoirí a fhéachann le dul timpeall ar na teorainneacha caiteachais nó ar thréimhse féintoirmisc. Cuireann sé lena dheacra atá sé cuntas nó cárta íocaíochta nua a bhunú freisin, áfach, agus cailleadh díolacháin dá dheasca sin le linn na bliana.

Den chéad uair riamh, níor tháinig fás ar dhíolacháin ar líne i gcoibhneas le miondíolacháin sa bhliain 2022. Tharla sé sin toisc gur fhill tomhaltóirí ar ais ar an miondíol agus toisc gur tháinig an fás ar ghníomhaíocht ar líne le linn bhlianta dianghlasála phaindéim Covid-19 chun deiridh. Bhí díolacháin ar líne freagrach as 16% de na díolacháin iomlána arís eile sa bhliain 2022 (2021: 16.6%).

Bhí an bhliain 2022 ar an gcéad bhliain inar tháinig laghdú ar dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta agus ar an méid a íocadh le Dea-Chúiseanna ó tháinig an Ceadúnas i bhfeidhm sa bhliain 2014. Dar le PLI, an tOibritheoir, tháinig laghdú 16% ar dhíolacháin táirgí Chrannchuir Náisiúnta i gcomparáid leis an bhfigiúr don bhliain 2021. Níorbh ábhar iontais é an laghdú sin (a) mar gheall ar an bpota óir tugtha ar aghaidh gan fasach a bhí taobh thiar de dhíolacháin a bheith níos airde ná mar is gnách thar thréimhse fhada sa bhliain 2021 agus (b) mar gheall ar an tionchar a bhí ag an méadú i mboilsciú ar gach buiséad teaghlaigh in Éirinn sa bhliain 2022. D'fhill díolacháin don bhliain (€884.1 milliún) ar ais ar na leibhéil réamhphaindéime (2019: €884.5 milliún).

Ina ainneoin sin, ba mhó an méid a íocadh le Dea-Chúiseanna le linn na bliana ná na leibhéil réamhphaindéime sa bhliain 2019. Ba mhó iad i ndearbhthéarmaí (2022: €259.5m, 2019: €251.6m) agus mar chéatadán de dhíolacháin (2022: 29.35%, 2019: 28.45%) araon.

Gné thábhachtach eile den obair a rinneadh sa bhliain 2022 ba ea cumhachtaí reachtúla forfheidhmiúcháin an Rialálaí a fheidhmiú, lenar áiríodh imscrúdú a sheoladh, a chinneadh go ndearnadh sárú ar an gCeadúnas, agus ordachán a eisiúint chuig an Oibritheoir gníomhartha áirithe a dhéanamh chun comhlíonadh a bhaint amach. Ar deireadh, coinníodh íocaíochtaí a bhí dlite don Oibritheoir siar den chéad uair riamh mar gheall ar an sárú.

De bhun tuairisc theagmhais TF a fháil á rá gur scríosadh de bhotún roinnt cuntas imreora a bhí féintoirmisce go buan, cheap mé Imscrúdaitheoir faoi alt 32 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, chun imscrúdú a dhéanamh ar an ní sin. Cé nár ceanglaíodh ar an Oibritheoir faoin gCeadúnas féintoirmeasc buan a thairiscint d'imreoirí, thug sé an rogha nua féintoirmisc sin isteach sa bhliain 2019 mar chleachtas freagrach cearrbhachais chun cearrbhachas fadhbach a chosc. Scríosadh 126 chuntas de bhotún sa bhliain 2021 trí algartam ar dhear an tOibritheoir é chun cuntais dhúnta a scríosadh tar éis dhá bhliain ar mhaithe leis an Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí a chomhlíonadh. Ba cheart go gcoinneofaí na cuntais scriosta sin dúnta go buan agus, ar an tslí sin, ba cheart go gcuirfí cosc ar úinéirí na gcuntas sin cuntais nua a oscailt trí mhionsonraí comhchosúla a úsáid. Mar a tharla, d'oscail sé dhuine dhéag de na himreoirí lena mbaineann cuntas nua. Cheannaigh deichniúr de na himreoirí sin ticéid dar luach iomlán €3,292 trína gcuntais nua agus fuair ceathrar díobh ríomhphoist mhargaíochta ón Oibritheoir.

Tar éis breithniú a dhéanamh ar an tuarascáil ón Imscrúdaitheoir, agus ar na huirill ón Oibritheoir, chinn mé gur sháraigh an tOibritheoir an Ceadúnas. Tar éis saoráid féintoirmisc bhuaín a thairiscint mar bheart freagrach cearrbhachais, bhí oibleagáid ar an Oibritheoir modhanna oibríochtúla a chur i bhfeidhm chun a chinneadh, maidir leis na daoine atá ag iarraidh ticéid a cheannach, nár roghnaigh siad iad féin a fhéintoirmeasc go buan roimhe sin.

Toisc go bhfuil sé de chumhacht agam imscrúdú reachtúil a dhéanamh, agus mar gheall ar a thromchúisí a bhí an sárú agus ar a thábhachtaí atá sé nach ndéanfaí arís é, d'eisigh mé ordachán chuig an Oibritheoir faoi alt 33(1) den Acht, rud lenar ceanglaíodh air sraith gníomhartha sonraithe a dhéanamh. Is é an toradh atá ar an ordachán reachtúil sin ná (a) gur cuireadh feabhas ar na rialuithe atá i bhfeidhm chun imreoirí féintoirmisce a bhrath agus chun cosc a chur orthu cuntas eile a oscailt, agus (b) go dtugtar de chumhacht don Rialálaí iarraidh ar an Ard-Chúirt smachtbhanna airgeadais a fhorchur ar an Oibritheoir i gcás nach gcomhlíonfar an t-ordachán sin amach anseo, agus smachtbhanna nua á chruthú i leith aon mhainneachtana amach anseo i rialuithe féintoirmisc. Chinn mé íocaíochtaí ab fhiú €150,000 a bhí dlite don Oibritheoir a choinneáil siar freisin, tar éis breithniú a dhéanamh ar na tosca sonracha atá leagtha amach sa Cheadúnas agus atá le comhlíonadh le linn an chumhacht chonartha sin a fheidhmiú. Rinneadh an méid sin a choinneáil siar agus a aistriú chuig an Státchiste lena úsáid le haghaidh Dea-Chúiseanna sa bhliain 2023. Ba é sin an chéad uair riamh a coinníodh airgead siar ó íocaíochtaí a bhí dlite don Oibritheoir faoin gCeadúnas.

Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt d'obair agus dúthracht mo chuid comhghleacaithe in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta sa bhliain 2022. Tá an tiomantas atá acu do na caighdeáin is airde a bhaint amach agus d'imreoirí agus todhchaí an Chrannchuir Náisiúnta a chosaint le feiceáil ar fud na tuarascála seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
Meitheamh 2023

1.2 | Fís, Misean agus Luachanna an Rialálaí

FÍS an Rialálaí

Tá fís an Rialálaí ag teacht leis na cuspóirí reachtúla a leag an tOireachtas uirthi. Is é atá i gceist leis an bhfís sin:

“Crannchur Náisiúnta atá sábháilte, inchothaithe agus dea-reachtáilte agus a uasmhéadaíonn cistí le haghaidh Dea-Chúiseanna”

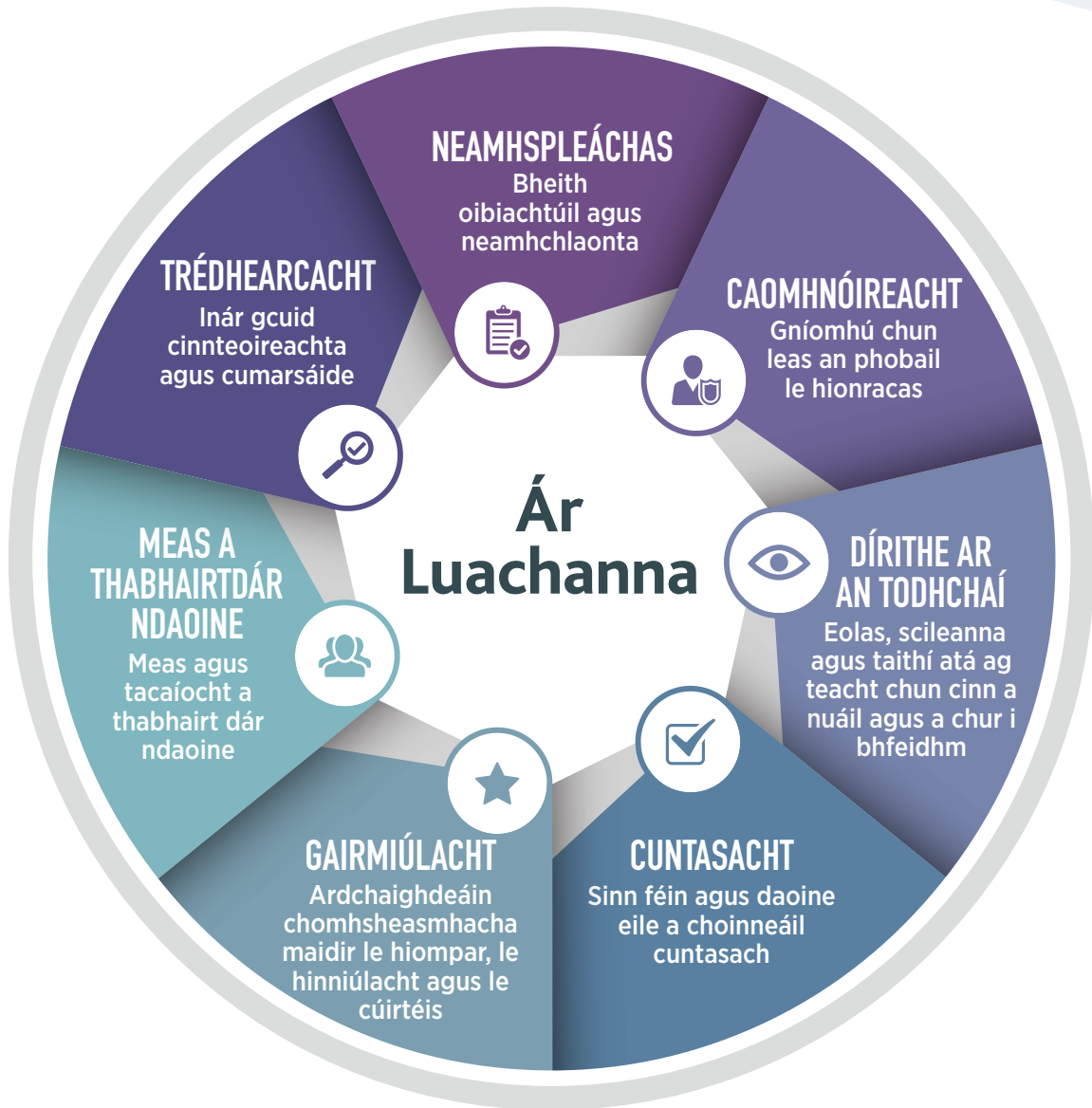
Is é an ról atá ag an Rialálaí maidir leis an bhfís sin a bhaint amach ná na feidhmeanna atá aici a chur i gcrích ar mhodh atá comhsheasmhach leis na cuspóirí reachtúla atá léirithe san fhís. Tá sé de fhreagracht ar Oibritheoir an Chrannchuir Náisiúnta an Crannchur Náisiúnta a oibriú de réir an Achta agus an Cheadúnais. Leis an tsamhail airgeadais sa Cheadúnas, dreasaítear an tOibritheoir cistí a uasmhéadú le haghaidh Dea-Chúiseanna.

MISEAN an Rialálaí

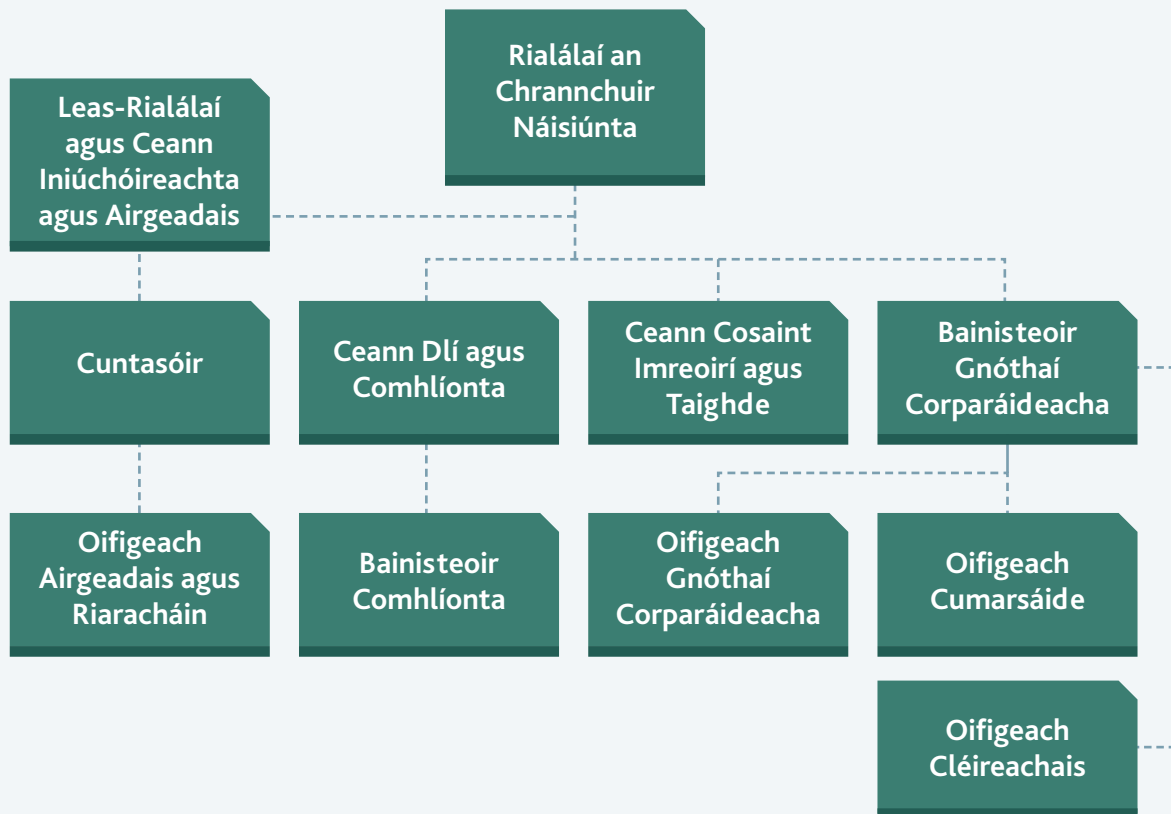
Is é misean an Rialálaí an fhís sin a bhaint amach trí na nithe seo a dhéanamh:

- ▶ Formhaoirseacht a dhéanamh ar oibríochtaí an Chrannchuir Náisiúnta agus comhlíonadh a fhorfheidhmiú de réir mar is gá.
- ▶ Tograí ón Oibritheoir a bhreithniú agus iad a cheadú de réir mar is cuí.
- ▶ Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus a rialú.
- ▶ Cearta forfheidhmiúcháin thrádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta a fheidhmiú.
- ▶ A chinntiú go nglactar an dea-chleachtas rialachais i mbainistíocht agus rialachas na hOifige.

1.3 | Struchtúr Eagraíochta

Faigheann an Rialálaí cabhair le linn dí a freagrachtaí a chomhlíonadh óna foireann agus óna foireann bhainistíochta, a bhfuil saineolas agus taithí acu ar an gcuntasáíocht, ar an iniúchóireacht, ar an dlí, ar an tsíceolaíocht, ar an taighde, ar an rialachas, ar an gcomhlíonadh, ar an riarachán eárnála poiblí agus ar an gcumarsáid. Cuirtear saineolaithe seachtracha leis na hacmhainní sin chun forléargas cuimsitheach a sholáthar ar an Oibritheoir agus chun na caighdeáin is airde agus cinnteoireacht eolach a choinneáil ar bun sna réimsí lena mbaineann na rioscaí is mó.

1.4 | Feidhmeanna an Rialálaí

Leagtar Feidhmeanna an Rialálaí a thacaíonn leis an bhfís thuas amach san Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, agus áirítear na nithe seo a leanas leo:

1. A chur faoi deara go réachtálfar an Crannchur Náisiúnta.
2. Formhaoirseacht a dhéanamh ar oibriú an Chrannchuir Náisiúnta agus faireachán agus forfheidmiú a dhéanamh ar chomhlíonadh an Achta agus an Cheadúnais ag an Oibritheoir.
3. Ábhair áirithe a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta a bhreithniú lena gceadú (lena n-áirítear scéimeanna le haghaidh cluichí Crannchuir Náisiúnta).
4. Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus a rialú.
5. Cearta forfheidhmiúcháin aon trádmairc de chuid an Chrannchuir Náisiúnta a fheidhmiú.

Tá ceangal ar an Rialálaí na feidhmeanna sin a dhéanamh ar cibé slí is mó is dóigh leis nó léi a chinnteoidh –

- a) go réachtálfar an Crannchur Náisiúnta leis an gcuibheas uile is cuí,
- b) go ndéanfar leasanna rannpháirtithe sa Chrannchur Náisiúnta a chosaint,
- c) go ndéanfar inchothaitheacht fhadtréimhseach an Chrannchuir Náisiúnta a chosaint,

agus, faoi réir na bpointí thuas a) go c), a chinntiú go mbeidh na hioncaim arna leithroinnt ar an bPríomh-Chiste lena n-íoc chun na gcríoch a cheadaítear leis an Acht (“Dea-Chúiseanna”) chomh mór agus is féidir faoi réir théarmaí an Cheadúnais.

Níl aon ról ag an Rialálaí in iarratais ar chistí le haghaidh Dea-Chúiseanna ná sna cistí sin a leithroinnt. Ba cheart iarratais ar chistí a dhéanamh chuig an Roinn Rialtais ábhartha.

1.5 | Formhaoirseacht ar an Oibritheoir

Déanann an Oifig (Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta) faireachán ar an dóigh a gcomhlíonann Premier Lotteries Ireland DAC, an tOibritheoir, an tAcht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, agus téarmaí agus coinníollacha an Cheadúnais a deonaíodh dó chun an Crannchur Náisiúnta a oibriú, agus forfheidhmíonn sí an comhlíonadh sin.

Cuireann an Oifig an fheidhm sin i gcrích trí fformhaoirseacht thráthrialta réamhghníomhach a dhéanamh ar an Oibritheoir. Áirítear leis sin:

- ▶ feidhmíocht an Oibritheora a athbhreithniú in aghaidh caighdeáin shainithe feidhmíochta.
- ▶ formhaoirseacht ar phróisis agus rialuithe arna gcur i bhfeidhm ag an Oibritheoir.
- ▶ faireachán a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí fógraíochta agus gníomhaíochtaí cur chun cinn an Oibritheora.
- ▶ gníomhú de bhun gearáin a fhaightear ón bpobal.
- ▶ athbhreithnithe téamaithe réamhghníomhacha.
- ▶ imscrúduithe.

Fuarthas tríocha cineál difriúil tuarascálacha ar bhonn tráthrialta ón Oibritheoir sa bhliain 2022 (féach Aguisín B). Cumhdaítear gnéithe éagsúla den ghnó iontu sin, lena n-áirítear airgeadas, rialachas, teicneolaíocht, seirbhís do chustaiméirí, agus feidhmíocht cluichí.

1.5.1 | Feidhmíocht an Oibritheora

Déantar faireachán agus measúnú ar fheidhmíocht an Oibritheora bunaithe ar na caighdeáin réamh-mheasta atá le baint amach gach bliain. Féach Aguisín A chun teacht ar shleachta ón tuarascáil bhliantúil ón Oibritheoir ar chaighdeáin feidhmíochta don bhliain 2022.

1.5.2 | Díolacháin, Bealaí, agus Cistí le haghaidh Dea-Chúiseanna

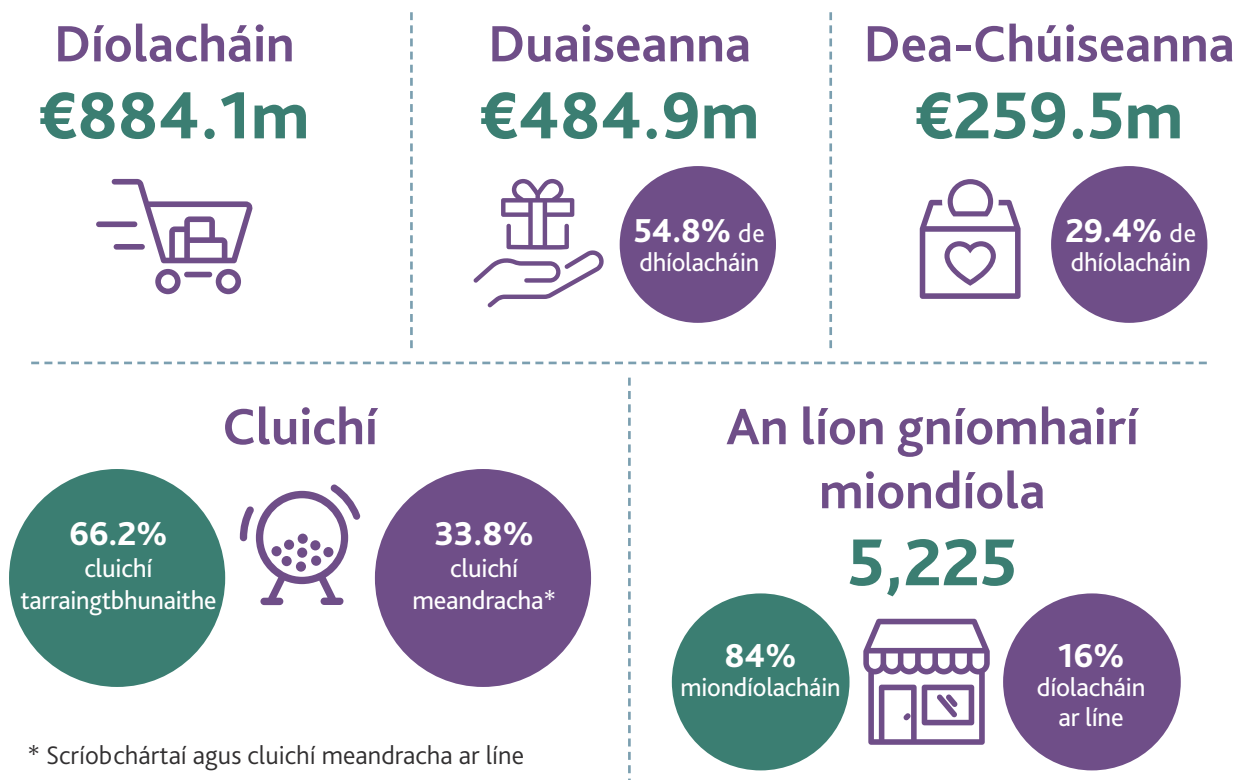
Mar a thuairiscigh an tOibritheoir, b'ionann díolacháin ticéad Crannchuir Náisiúnta don bhliain 2022 agus €884.1 milliún (2021: €1,053.7 milliún). B'fhiú €585.4 milliún (2021: €708.4 milliún) iad na díolacháin le haghaidh cluichí tarraingt bhunaithe agus b'fhiú €298.7 milliún (2021: €345.3 milliún) iad na díolacháin le haghaidh cluichí meandracha (cluichí scríobcháirte agus cluichí idirghníomhacha bua mheandraigh).

Tháinig laghdú beag ar mhéid an líonra bealaí miondíola sa bhliain 2022. Thuairiscigh an tOibritheoir go raibh 5,225 ghníomhaire ghníomhacha miondíola ann amhail an 31 Nollaig 2022, atá cothrom le laghdú 1.9% é (2021: 5,326 ghníomhaire). Thit díolacháin ar líne go €141.4 milliún agus, den chéad uair riamh, níor mhéadaigh siad mar chéatadán de dhíolacháin, agus iad freagrach as 16.0% de na díolacháin iomlána sa bhliain 2022 (2021: 16.6%).

B'ionann an méid a gineadh le haghaidh Dea-Chúiseanna agus €259.5 milliún don bhliain 2022. Léirítear i gcuntais an Oibritheora gur tháinig laghdú 14.6% (2021: €304.0 milliún) ar an méid a gineadh le haghaidh Dea-Chúiseanna. (Athraíonn an céatadán bliantúil den íocaíocht amach duaiseanna ó bhliain go bliain, agus é faoi réir athruithe sa mheascán táirgí a dhíoltar in aon bhliain ar leith, rud a chinneann ansin na méideanna a ghintear le haghaidh Dea-Chúiseanna ó na díolacháin iomlána.)

Príomh-Mhéadrachtaí an Oibritheora

Thuairiscigh an tOibritheoir na torthaí seo a leanas don Rialálaí don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022.

Is mar a leanas atá achoimre ar chuntais an Oibritheora don bhliain 2015 (an chéad bhliain iomlán inar oibrigh sé faoin gCeadúnas) go dtí an bhliain 2022:

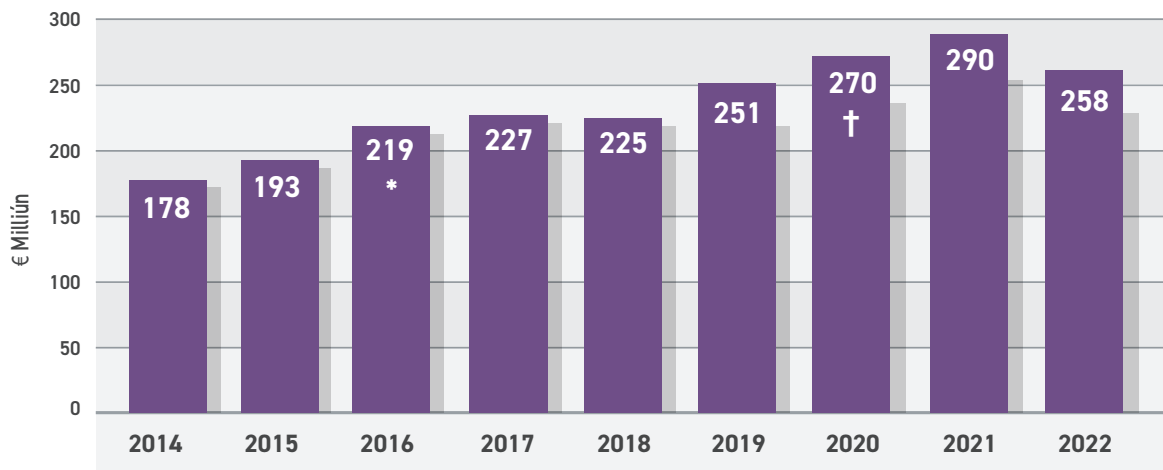
Bliain	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Díolacháin	€670.4m	€750.2m	€800.2m	€805.0m	€884.5m	€918.9m	€1,053.7m	€884.1m
% den Íocaíocht Amach Duaiseanna	56.85%	56.25%	56.49%	56.35%	56.25%	57.56%	55.61%	54.84%
Méid a Gineadh le haghaidh Dea-Chúiseanna	€188.0m	€213.3m	€226.3m	€228.5m	€251.6m	€253.6m	€304.0m	€259.5m
Méid a Gineadh le haghaidh Dea-Chúiseanna mar % de Dhíolacháin	28.04%	28.43%	28.28%	28.39%	28.45%	27.60%	28.85%	29.35%

Ba é €257.9 milliún (2021: €289.7 milliún) an méid iomlán a d'aistrigh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Stáitchiste lena dháileadh ar Dhea-Chúiseanna sa bhliain 2022. B'ionann é sin agus laghdú 11.0% i gcomparáid leis an mbliain 2021.

Baineann an méid a **ghin** an tOibritheoir le haghaidh Dea-Chúiseanna sa bhliain 2022 le díolacháin ticéad a taifeadh sa bhliain féilire sin, i.e., ón 1 Eanáir go dtí an 31 Nollaig 2022. Baineann na Cistí le haghaidh Dea-Chúiseanna a aistríodh chuig an Stáitchiste le linn na bliana 2022 (ar bhonn fáltas airgid) le hairgead a tuilleadh ó dhíolacháin ticéad sa tréimhse 52 sheachtain ón 18 Nollaig 2021 go dtí an 10 Nollaig 2022.

Is mar atá leagtha amach san fhíor thíos atá na méideanna a **aistríodh** ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Stáitchiste lena ndáileadh ar Dhea-Chúiseanna (de bhun alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, chun na gcríoch atá leagtha amach in alt 41) ón mbliain 2014, arbh í an bhliain inar thosaigh Premier Lotteries Ireland oibríochtaí Crannchuir Náisiúnta í, go dtí an bhliain 2022.

Méideanna a Aistríodh ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Stáitchiste le haghaidh Dea-Chúiseanna ina milliún euro

* Áiríodh leis na haistríthe €219m sa bhliain 2016 €7m i leith suimeanna stairiúla a tugadh ar aghaidh sa Chrannchur Náisiúnta.

† Áiríodh leis na haistríthe €270m sa bhliain 2020 méid €16.1 milliún i leith duaiseanna neamhéilíthe éagtha stairiúla.

1.5.3 | Cosaint Imreoirí

Ceann amháin de na cuspóirí reachtúla atá ag an Rialálaí is ea go ndéanfar leasanna na rannpháirtithe sa Chrannchuir Náisiúnta a chosaint. Mar chuid den chuspóir sin, déantar faireachán ar an dóigh a gcosnaíonn an tOibritheoir na daoine seo a leanas:

- ▶ Daoine atá faoi aois (atá sainmhínithe chun críocha an Chrannchuir Náisiúnta mar dhaoine atá faoi bhun 18 mbliana d'aois).
- ▶ Imreoirí a bhfuil soghabhálacht acu i leith imirt iomarcach nó imirt fhadhbach.

Cé go mbaineann a lán daoine taitneamh as gníomhaíocht Crannchuir Náisiúnta agus go nglacann siad páirt shábháilte inti, is féidir le grúpaí áirithe nó le daoine aonair áirithe bheith leochaileach nó soghabhálach i leith imirt fhadhbach. Aithníonn Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta gurb ann do ghnéithe de chluichí agus den timpeallacht chearrbhachais (cibé acu ar líne nó trí asraonta miondíola) ar féidir leo patrúin atriallacha imeartha a chothú, rud a mhéadaíonn an riosca d'imreoirí, go háirithe grúpaí áirithe imreoirí.

Ceann amháin de na príomhspríocanna atá ag an Rialálaí is ea gur cheart d'imreoirí cluichí Crannchuir Náisiúnta idirghníomhuithe eolacha tomhaltóra a bheith acu leis an gCrannchuir Náisiúnta, ar idirghníomhuithe iad lena n-íoslaghdaítear an riosca do rannpháirtithe. I measc na rialuithe atá i bhfeidhm chun an sprioc sin a bhaint amach tá rialuithe ar inneachar chumarsáidí margaíochta an Chrannchuir Náisiúnta, rialuithe ar thicéid a cheannach do chluichí Crannchuir Náisiúnta, agus measúnú cuimsitheach ar an leibhéal riosca a ghabhann le gach cluiche nua a mholtar.

Cabhraíonn an Rialálaí le himirt fhadhbach agus imirt faoi aois a chosc trí na nithe seo a leanas a dhéanamh:

- ▶ Athbhreithniú a dhéanamh ar nósanna imeachta agus timpeallachtaí díolacháin an Oibritheora.
- ▶ Taighde agus sainaitheint a dhéanamh ar phróisis agus cleachtais a chruthaigh a bheith éifeachtach maidir le riosca a chosc nó a íoslaghdú.
- ▶ Measúnú a dhéanamh ar an leibhéal riosca a ghabhann le cluichí nua a mholann an tOibritheoir.

Éifeachtacht na Rialuithe le haghaidh Imirt ar Líne

Leagtar amach i Sceideal 9 den Cheadúnas coinníollacha áirithe atá le cur i bhfeidhm le haghaidh imirt ar líne, lena n-áirítear na coinníollacha seo a leanas:

- ▶ Cuntas amháin, agus gan ach cuntas amháin, a chlárú.
- ▶ Teorainneacha ar chaiteachas in aghaidh an lae, in aghaidh na seachtaine agus in aghaidh na míosa.
- ▶ Saoráid féintoirmisc.
- ▶ Seiceálacha randamacha aoise.
- ▶ A shocrú go mbeadh íocaíocht duaiseanna móra ag brath ar chruthúnas aoise agus céannachta.
- ▶ Duaiseanna móra a íoc le seic.
- ▶ Teorainn ar an iarmhéid cuntais ar líne.

I dteannta na mbeart coiscitheach freagrach cearrbhachais a bheartaítear le Clásal 10 den Cheadúnas, agus nuair a chuirtear i bhfeidhm go cuí iad, is amhlaidh leis na rialuithe sin a thacaítear le cearrbhachas fadhbach agus cearrbhachas faoi aois a chosc.

Ceanglaítear le Sceideal 9 go ndéanfadh an Rialálaí trácht ar éifeachtacht na rialuithe i ndáil le himirt ar líne sa tuarascáil bhliantúil uaithi.

Sa bhliain 2021, scríobh an Rialálaí chuig an Oibritheoir maidir leis na rialuithe atá i Sceideal 9 agus lena gceanglaítear go mbeadh imreoirí os cionn 18 mbliana d'aois agus maidir le laigí na rialuithe sin i ndáil le cosc a chur ar chearrbhachas fadhbach a eascraíonn as ticéid Chrannchuir Náisiúnta a dhíol. Dheimhnigh an tOibritheoir go raibh rún daingean aige fíorú éigeantach céannachta a thabhairt isteach do gach cuntas.

Tháinig gach cuntas nua ar líne faoi réir fíorú éigeantach céannachta an 6 Nollaig 2021, áit a gceanglaítear aitheantas fótagrafach (e.g., pas, ceadúnas tiomána) a chur isteach nuair a chuirtear cárta íocaíochta le cuntas. Úsáidtear bogearraí chun a mheasúnú cé acu atá nó nach bhfuil an doiciméad aitheantais bailí agus cé acu a thagann nó nach dtagann an t-ainm agus an dáta breithe leo sin a sholáthair an t-imreoir don chuntas. Ceanglaíodh ar gach sealbhóir cuntais a bhí ann cheana a mionsonraí céannachta a fhíorú ar bhealach den chineál céanna ansin ar bhonn rollach.

Leis an bhfíorú éigeantach céannachta sin tráth an chlárúcháin, cuirtear cosc ar mhionaoisigh clárú le haois bhréagach agus ticéid Chrannchuir Náisiúnta a cheannach ar líne. Toradh eile atá air, i dteannta fíorú éigeantach céannachta a dhéanamh ar gach cuntas a bhí ann cheana, is ea go gcabhraítear le cosc a chur ar imreoir cuntas eile a oscailt chun dul timpeall ar na teorainneacha caiteachais nó ar thréimhse féintoirmisc agus le hé nó hí a chur ó dhéanamh amhlaidh.

Sa bhliain 2022, tar éis teagmháil idir an Rialálaí agus an tOibritheoir, rinneadh suíomh Gréasáin agus aipeanna an Chrannchuir Náisiúnta a nuashonrú agus a fheabhsú chun faisnéis níos fearr a sholáthar faoi chearrbhachas fadhbach agus faoi conas é a sheachaint. Toradh eile atá ar an obair sin is ea go dtaispeántar in áit fheiceálach anois an corrlach a bhaineann leis an bpríomhdhuais fhógartha a bhuachan do chluichí bua mheandraigh ar líne agus go dtugtar don chorrach sin an leibhéal céanna suntasachta agus a thugtar don chorrach a bhaineann le haon duais eile a bhuachan. Tá sé chun leas na n-imreoirí an corrlach a bhaineann leis an bpríomhdhuais a bhuachan a thaispeáint ag an bpointe ceannaigh agus tugtar le tuiscint i dtaighde freisin gur féidir leis sin cabhrú le cearrbhachas fadhbach a chosc.

Faireachán a Dhéanamh ar Imirt ar Líne

Mar aon lena chinntiú go gcuirtear na rialuithe faoi Sceideal 9 i bhfeidhm i leith imreoirí, déanann an tOibrítheoir faireachán ar tháscairí riosca ar léiriú ar imirt fhadhbach iad. Idirghníomhaíonn an tOibrítheoir le himreoirí a léiríonn na táscairí riosca sin chun cur leis an bhfeasacht atá acu ar na tacaí atá ar fáil, lena n-áirítear na saoráidí atá i bhfeidhm chun teorainneacha caiteachais a shocrú, féintoirmeasc, agus na seirbhísí tacaíochta atá ar fáil ó thríú páirtithe. Is trí ríomhphost a dhéantar an t-idirghníomhú sin ar dtús. Is féidir gníomh níos géire a dhéanamh ina leith ansin, amhail glao teileafóin a chur ar an imreoir agus, ó am go ham, é nó í a thoirmeasc ón mbealach ar líne.

Faigheann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta sonraí anaithnidithe ráithiúla ar cheannacháin cluichí ar líne. Cumasaítear leis na sonraí sin d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na nithe seo a leanas a dhéanamh ar bhonn anaithnidithe:

- ▶ Faireachán a dhéanamh ar chaiteachas imreoirí agus ar mhinicíocht an chearrbhachais de réir cineál cluiche.
- ▶ Faireachán a dhéanamh ar an úsáid a bhaintear as an tsaoráid féintoirmisc.
- ▶ Faireachán a dhéanamh ar iompraíocht caiteachais imreoirí le himeacht ama.

Soláthraíonn an tOibrítheoir tuarascálacha ráithiúla ar chosaint imreoirí freisin. Sna tuarascálacha sin, soláthraítear sonraí agus leagtar amach an anailís ón Oibrítheoir ar chaiteachas imreoirí, lena n-áirítear cásanna inar bhain imreoirí na teorainneacha caiteachais ar líne arna bhforchur leis an gCeadúnas amach arís agus arís eile, is iad sin: €75 in aghaidh an lae; €300 in aghaidh na seachtaine; agus €900 in aghaidh na míosa.

Déanann an Rialálaí athbhreithniú leanúnach ar chur i bhfeidhm na rialuithe ar imirt ar líne. Déanann sí amhlaidh chun measúnú a dhéanamh ar chomhlíonadh an Cheadúnais agus an Achta agus ar éifeachtacht. Tugann an Rialálaí aird ar na rialuithe le haghaidh imirt ar líne agus í ag breithniú iarratais ar cheadú le haghaidh scéimeanna do chluichí crannchuir a imrítear ar líne.

1.5.4 | Fógraíocht agus Cur Chun Cinn atá Freagrach

Foráiltear le Clásal 9 den Cheadúnas do Chód Cleachtas um Fhógraíocht agus Cur Chun Cinn ("an Cód"), rud ina dtugtar treoirilínte soiléire don Oibrítheoir chun cleachtas fhreagracha chumarsáide margaíochta agus fógraíochta a chinntiú atá ag teacht leis na dlíthe um fhógraíocht sa Stát. Ní mór don Oibrítheoir an Cód a athbhreithniú gach bliain agus ní mór don Rialálaí aon athruithe a cheadú lena n-úsáid. Rinneadh amhlaidh sa bhliain 2022.

Déanann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faireachán tráthrialta ar bhealaí cumarsáide margaíochta an Oibrítheora chun a chinntiú go gcloíonn sé le cleachtas fhreagracha fógraíochta agus chearrbhachais de réir an Chóid agus de réir clásail eile den Cheadúnas. Ní mór an fhaisnéis a sholáthraítear a bheith trédhearcach agus inrochtana agus ní ceadmhach í a bheith míthreorach. Níor cheart imreoirí a chur go hintinneach nó go neamhintinneach faoi réir cumarsáidí ar dóigh dóibh a bheith ina gcúis le himirt faoi aois nó imirt neamhfhreagrach.

Níor tháinig an Rialálaí ar aon sárú ag an Oibrítheoir i ndáil leis na feachtais fógraíochta agus chur chun cinn a sheol sé sa bhliain 2022.

1.5.5 | Gearáin a Fuarthas

Féadfaidh daoine den phobal, is cuma cé acu is rannpháirtithe in aon chluiche Crannchuir Náisiúnta iad nó nach ea, gearáin i ndáil leis an gCrannchuir Náisiúnta a chomhdú leis an Oibritheoir agus/nó leis an Rialálaí.

Nuair a fhaigheann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta gearán ó dhuine den phobal, ní mór an gearán a bhreithniú ó thaobh na rialála de chun a shuí cé acu a rinne nó nach ndearna an tOibritheoir aon sárú ar an Acht nó ar an gCeadúnas. Ní fhéadfaidh an Rialálaí tionchar a imirt ar bhreith a thagann faoi shainchúram an Oibritheora ná an bhreith sin a athrú *ach amháin chun a chinntiú go gcomhlíonann an tOibritheoir an tAcht agus an Ceadúnas*. Fuair an Rialálaí 49 ngearán sa bhliain 2022.

Achoimre ar na gearáin a fuair an Rialálaí sa bhliain 2022 agus ar an nGníomh a Rinneadh

Ábhar na nGearán	Líon
Eispéireas ar Líne	18
Faisnéis a Soláthraíodh	11
Dearadh/Eispéireas Cluiche	10
Scríobcháirtaí Éagtha	2
Cáilíocht Ábhar	1
Gearáin faoi Mhiondíoltóir	5
Trealamh Neamhfheidhmiúil i Miondíoltóir	1
Gearáin nach mbaineann leis an gCrannchuir	1
Iomlán	49
An Gníomh a Rinne an Rialálaí	Líon
D'fhreagair an Oifig go díreach	28
D'fhreagair an tOibritheoir tar éis teagmháil ón Oifig	18
Gearáin a bhí fós ar siúl an 31 Nollaig 2022	3

1.5.6 | Athbhreithnithe Téamaithe

Trádmharcanna

Sna forálacha a bhaineann le trádmharcanna agus le cóipchearta, atá leagtha amach i gClásal 7 den Cheadúnas, mionsonraítear an ról atá ag an Rialálaí agus ag an Oibritheoir. De bhun alt 46 den Acht, is don Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe a dhílsítear an cáilmheas a ghabhann leis an ainm “*Crannchur Náisiúnta*”. Leagtar amach i gClásal 7 forálacha mionsonraithe a bhaineann le hoibleagáidí um chomhlíonadh trádmharcanna agus cóipcheart agus cuimsítear i Sceideal 4 den Cheadúnas cóipeanna de na comhaontuithe forghníomhaithe maoinne intleachtúla, lena bhforchuirtear oibleagáidí ar an Oibritheoir.

De réir Chlásal 7.3 den Cheadúnas, tá ceanglais ar an Oibritheoir lógó an Chrannchuir Náisiúnta a thaispeáint ar thicéid, ar dhoiciméid agus ar threalamh a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta.

Déanann an Rialálaí faireachán ar úsáid trádmharcanna ar bhonn leanúnach agus faigheann sí fógraí tráthrialta ón Oibritheoir faoi aon sárúithe féideartha ar thrádmharcanna nó faoi theagmháil le tríú páirtithe. Déanann an Rialálaí athbhreithniú struchtúrtha ar chomhlíonadh an Oibritheora gach bliain freisin. Níor tháinig aon cheanglas chun cinn sa bhliain 2022 chun cearta thrádmharc an Chrannchuir Náisiúnta a fhorfheidhmiú.

1.5.7 | Forfheidhmiú

Rinneadh gníomh forfheidhmiúcháin i ndáil le saincheist amháin sa bhliain 2022.

Cuntais a Bhí Féintoirmiscthe go Buan a Scríosadh

Sa bhliain 2019, thug an tOibritheoir saoráid nua isteach lenar cumasaíodh d'imreoirí iad féin a fhéintoirmeasc go buan ó bhealach ar líne an Chrannchuir Náisiúnta.

I mí na Nollag 2021, chuir an tOibritheoir in iúl don Rialálaí go bhfuair sé amach go ndearna sé roinnt cuntas imreora a bhí féintoirmiscthe go buan a scríosadh de bhotún le linn na bliana, rud a d'fhág gur oscail imreoirí cuntais nua. Tar éis scrúdú a dhéanamh ar an ní, thuairiscigh an tOibritheoir gur shainaithin sé 126 chuntas a scríosadh de bhotún agus gur oscail 16 dhuine de na himreoirí lena mbaineann cuntas nua. Cheannaigh deichniúr de na himreoirí sin ticéid dar luach iomlán €3,292 trína gcuntais nua agus fuair ceathrar díobh ríomhphoist mhargaíochta ón Oibritheoir.

Cé nár ceanglaíodh ar an Oibritheoir faoin gCeadúnas féintoirmeasc buan a thairiscint d'imreoirí, thug sé an rogha nua féintoirmisc sin isteach sa bhliain 2019 mar chleachtas freagrach cearrbhachais chun cearrbhachas fadhbach a chosc. Scríosadh na cuntais sa bhliain 2021 trí algartam ar dhear an tOibritheoir é chun cuntais dhúnta a scríosadh tar éis dhá bhliain ar mhaithe leis an Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí a chomhlíonadh.

Imscrúdú Reachtúil

Le halt 32 den Acht, ceadaítear don Rialálaí Imscrúdaitheoir a cheapadh chun sárú dealraitheach ar an Acht nó ar an gCeadúnas a imscrúdú.

Tháinig an Rialálaí ar an tuairim faoi alt 32(1) den Acht go raibh imthosca ann a thug le fios gur chúil sárú dealraitheach a rinne an tOibrítitheoir ar an Acht nó ar théarmaí agus coinníollacha an Cheadúnais a imscrúdú agus tuairisc a thabhairt air. Cheap an Rialálaí Imscrúdaitheoir go cúil an 31 Eanáir 2022 agus fuarthas an tuarascáil ón Imscrúdaitheoir an 22 Meitheamh 2022.

Tar éis breithniú a dhéanamh ar an tuarascáil ón Imscrúdaitheoir agus ar na huirill ón Oibrítitheoir, chinn an Rialálaí an 2 Meán Fómhair 2022 gur sháraigh an tOibrítitheoir Clásal 4.11 den Cheadúnas toisc nach raibh an ceanglas/rogha féintoirmisc bhuaín ar thug an tOibrítitheoir isteach é/í i leith ticéid a cheannach agus ar chuir imreoirí i bhfeidhm é/í ag teacht le Clásal 10.1.

Foráiltear le Clásal 4.11 den Cheadúnas go gcinneadh an tOibrítitheoir na ceanglais atá le sásamh ag daoine “atá ag iarraidh Ticéid a cheannach” agus na “modhanna oibríochtúla” le haghaidh a chinneadh gur shásaigh daoine den sórt sin na ceanglais sin “ar choinníoll, áfach, gur sásaíodh forálacha Chlásal 10”. Ba é tuairim an Imscrúdaitheora gur tugadh féintoirmeasc buan isteach faoi Chlásal 10.1 den Cheadúnas, rud lena gceanglaítear ar an Oibrítitheoir “an Crannchur Náisiúnta a oibríú de réir cleachtais fhreagracha chearrbhachais lena gcoisctear cearrbhachas fadhbach”, agus, dá bhrí sin, go raibh oibleagáid ar an Oibrítitheoir na modhanna oibríochtúla a chur i bhfeidhm chun a chinneadh, maidir leis na daoine atá ag iarraidh ticéid a cheannach, nár roghnaigh siad iad féin a fhéintoirmeasc go buan roimhe sin.

Ordachán Reachtúil

I gcás go measfaidh an Rialálaí gur sháraigh an tOibrítitheoir an tAcht nó an Ceadúnas, agus tar éis an tuarascáil ón Imscrúdaitheoir agus na huirill ón Oibrítitheoir a fháil, ceadaítear le halt 33 don Rialálaí ordachán a eisiúint chuig an Oibrítitheoir lena gceanglófar air beart nó bearta sonrath a dhéanamh nó scor de bheith á dhéanamh nó á ndéanamh chun go mbainfidh sé comhlíonadh amach.

Tar éis na huirill ón Oibrítitheoir a bhreithniú, d'eisigh an Rialálaí an t-ordachán seo a leanas chuig an Oibrítitheoir de bhun alt 33(1)(a) den Acht an 24 Feabhra 2023:

1. Ordaítear don Oibrítitheoir Clásal 4.11 a chomhlíonadh trína chinntiú gurb amhlaidh, **i gcás go roghnóidh imreoir** é nó í féin a fhéintoirmeasc ó na Saoráidí Idirghníomhacha, ar feadh aon tréimhse a thairgfídh PLI, a dhúnfar a chuntas nó a cuntas ar feadh na tréimhse a roghnóidh an t-imreoir agus nach bhfaighidh sé nó sí aon teachtaireachtaí margaíochta ar feadh thréimhse a thoirmisc nó a toirmisc agus measfar feidhm a bheith ag Mír 6(b) de Sceideal 9 maidir le toirmeasc den sórt sin freisin.
2. Ordaítear don Oibrítitheoir freisin Clásal 4.11 a chomhlíonadh trína chinntiú gurb amhlaidh, **i gcás go roghnóidh an tOibrítitheoir** imreoir a thoirmeasc ó na Saoráidí Idirghníomhacha ar feadh aon tréimhse, a dhúnfar a chuntas nó a cuntas ar feadh na tréimhse sin agus nach bhfaighidh sé nó sí aon teachtaireachtaí margaíochta ar feadh thréimhse a thoirmisc nó a toirmisc agus measfar feidhm a bheith ag Mír 6(b) de Sceideal 9 maidir le toirmeasc den sórt sin freisin.

3. Ordaítear don Oibritheoir freisin Clásal 4.11 a chomhlíonadh trí chlár a chothabháil d'imreoirí a toirmisceadh go buan (cibé acu a d'fhéintoirmisc siad iad féin nó a thoirmisc PLL iad) ó na Saoráidí Idirghníomhacha, ar clár é lena dtaifeadtar na mionsonraí seo a leanas arna soláthar ag an imreoir ar aon chuntas arna chruthú ag an imreoir sin:
- Céadainm
 - Sloinne
 - Dáta Breithe
 - Seoladh ríomhphoist
 - Uimhir fóin
 - Sloinne a mháthar nó a máthar roimh phósadh
 - Áit bhreithe
 - Inscne
 - Seoladh

Féadfaidh an tOibritheoir pointí sonraí buana nó uathúla breise a chur leis an gclár de réir mar a thagann siad chun bheith ar fáil le toiliú an imreora.

4. Ordaítear don Oibritheoir freisin Clásal 4.11 a chomhlíonadh trí thús áite a thabhairt do na tacair imreoirí seo a leanas le haghaidh fíorú éigeantach aoise agus céannachta faoin 28 Feabhra 2023, agus iad in ord práinne:
- Imreoirí a d'fhéintoirmisc iad féin ón tsaoráid idirghníomhach roimhe sin;
 - Imreoirí a bhfuil a n-ainm ar thuarascáil ráithiúil ar chosaint imreoirí de bhun na hiarrata a rinne an Rialálaí faoi alt 48 ar shonraí imreoirí an 31 Bealtaine 2019;
 - Imreoirí a chaith níos mó ná €50 in aon seachtain ón 15 Eanáir 2022, i gcás gur áiríodh leis sin caiteachas ar chluichí idirghníomhacha bua mheandraigh.
5. Ordaítear don Oibritheoir freisin Clásal 4.11 a chomhlíonadh trína chórais mheaitseála a athbhreithniú agus a bharrfheabhsú chun cosc a chur ar imreoirí féintoirmiscithe dul timpeall ar rialuithe chun imirt ar líne, agus chun imreoirí den sórt sin a bhrath, ar an mbealach is fearr.

Acmhainneacht le haghaidh Smachtbhanna Reachtúil

Is é an **toradh** atá ar an ordachán sin ná (a) gur cuireadh feabhas ar na rialuithe atá i bhfeidhm chun imreoirí féintoirmiscithe a bhrath agus chun cosc a chur orthu cuntas eile seachas an ceann ar fhéintoirmisc siad iad féin uaidh a oscailt, agus (b) go dtugtar de chumhacht don Rialálaí iarraidh ar an Ard-Chúirt fíneáil reachtúil a fhorchur ar an Oibritheoir i gcás nach gcomhlíonfar an t-ordachán sin amach anseo, agus smachtbhanna nua á chruthú i leith aon mhainneachtana amach anseo i rialuithe féintoirmisc. Is é sin:

- ▶ Aon imreoir a toirmisceadh ó Shaoráidí Idirghníomhacha an Chrannchuir Náisiúnta – is cuma cá fhad a mhairfidh an tréimhse toirmisc nó cé acu a roghnaigh an t-imreoir é nó í féin a fhéintoirmeasc nó a roghnaigh an tOibritheoir an t-imreoir a thoirmeasc – faigheann sé nó sí anois na cosaintí céanna a thugtar dóibh mar imreoirí a roghnaíonn iad féin a fhéintoirmeasc de réir na bhforálacha de Sceideal 9 a comhaontaíodh idir an Stát agus an tOibritheoir sa bhliain 2014.

- ▶ Bhí algartaim éagsúla mheaitseála agus seiceálacha éagsúla daonna i bhfeidhm cheana féin chun cosc a chur ar imreoirí féintoirmisce cuntas eile a oscailt, ach tá luach cosantach an phróisis sin ag brath ar a iontaofa atá na sonraí arna gcur isteach i gcuntais. Cuireadh fíorú éigeantach aoise agus céannachta, trí dhoiciméad bailí céannachta fótagrafaí, i bhfeidhm i mí na Nollag 2021 do gach cuntas nuachruthaithe atá ag iarraidh cistí a uaslódáil agus ticéid a cheannach. Bhí an córas sin á chur i bhfeidhm ar fud na gcuntas uile a bhí ann cheana sa bhliain 2022 agus is leis an gcóras sin a bhuntacaítear le héifeachtacht na rialuithe féintoirmisc. Trína ordú don Oibritheoir tús áite a thabhairt d'imreoirí a d'fhéintoirmisc iad féin roimhe sin agus an fíorú sin á chur i bhfeidhm, cuireadh dlús le cosaint a thabhairt do na himreoirí sin lena mbaineann an riosca is airde díobhála.
- ▶ Más rud é go mainneoidh an tOibritheoir an t-ordachán ón Rialálaí a chomhlíonadh, foráiltear le halt 34 den Acht go bhféadfaidh an Rialálaí iarratas a dhéanamh chun na hArd-Chúirte ar chinneadh go ndearnadh sárú ar an Acht nó ar an gCeadúnas agus a iarraidh go bhforchuirfeadh an chúirt smachtbhanna airgeadais (nach mó, de réir an Achta, ná €500,000) ar an Oibritheoir.

Íocaíocht a Choinneáil Siar

I gcás go measfaidh an Rialálaí gur sháraigh an tOibritheoir an tAcht nó an Ceadúnas, tugtar le Clásal 22 den Cheadúnas de chumhacht don Rialálaí airgead a choinneáil siar ó íocaíochtaí atá dlite don Oibritheoir faoin gCeadúnas, i gcás go gcomhlíonfaidh imthosca agus tionchar an tsáraithe tacar sonrach tosca atá leagtha amach sa Chlásal.

Tar éis breithniú a dhéanamh ar na tosca faoi Chlásal 22.8 den Cheadúnas agus ar na huirill ón Oibritheoir, chinn an Rialálaí an 18 Bealtaine 2023 €150,000 a choinneáil siar ó íocaíochtaí a bhí dlite don Oibritheoir. Bhí an Rialálaí den tuairim go raibh an mhainneachtain intuatha agus inseachanta agus thug sí faoi deara gur mhainnigh an tOibritheoir rialuithe éifeachtacha a bheith i bhfeidhm aige roimhe sin chun seasamh lena oibleagáidí féintoirmisc.

Cé gurbh fhiú níos lú ná €500 (den mhéid iomlán €3,292 a chaith na himreoirí a athligeadh isteach) í an tairbhe airgeadais a ghnóthaigh an tOibritheoir ó na ticéid a cheannaigh na himreoirí a bhí féintoirmisce go buan agus a bhí in ann cuntas nua a oscailt mar thoradh ar scríosadh míchuí a gcuntais bunaidh, agus cé go ndearna an tOibritheoir an sárú a leigheas a mhéid ab fhéidir agus nár fhulaing Ciste an Chrannchuir Náisiúnta aon chaillteanas, bhí an Rialálaí den tuairim gur baineadh d'íomhá an Chrannchuir Náisiúnta mar thoradh ar mhainneachtain an Oibritheora bearta cosantacha a thabhairt do rannpháirtithe soghonta sa Chrannchuir Náisiúnta tar éis dó na bearta sin a thairiscint dóibh thar ceann an Chrannchuir Náisiúnta.

Coinníodh €150,000 siar ó íocaíochtaí a bhí dlite don Oibritheoir an 26 Bealtaine 2023 agus aistríodh chuig an Stáitchiste é ina dhiaidh sin le haghaidh Dea-Chúiseanna.

1.6 | Iarrataí Rialála faoin Acht agus faoin gCeadúnas

I gcás gnéithe áirithe de Ghníomhaíochtaí an Oibritheora, ceanglaítear ceadú i scríbhinn a fháil roimh ré ón Rialálaí maidir lena mhéid a chomhlíonann siad an tAcht agus an Ceadúnas. Áirítear iad seo a leanas leis na gnéithe sin:

- ▶ Scéimeanna nua nó leasaithe do chluichí Crannchuir Náisiúnta.
- ▶ Soláthraithe nua seirbhíse a cheapadh.
- ▶ Scéimeanna le haghaidh tástáil a dhéanamh ar threalamh a úsáidtear i dtarraingtí Crannchuir Náisiúnta agus daoine neamhspleácha cáilithe a cheadú chun na tástálacha a dhéanamh.
- ▶ Líne tuairiscithe iniúchóireachta inmheánaí.
- ▶ Tuairiscí incheadaithe ar phróisis agus ar chórais.
- ▶ Athruithe ar chóid chleachtais, lena n-áirítear:
 - ▶ An Cód Cleachtais do Rannpháirtithe.
 - ▶ An Cód Cleachtais Díolacháin.
 - ▶ An Cód Cleachtais um Fhógraíocht agus Cur Chun Cinn.
 - ▶ An Cód Cleachtais um Nósanna Imeachta Grinnfhiosrúcháin.
- ▶ Athrú ar rialú an Oibritheora

An Próiseas Measúnaithe

Foráiltear le Clásal 23 den Cheadúnas don nós imeachta le haghaidh aon iarrataí a dhéanfaidh an tOibritheoir agus a gceanglófar athbhreithniú agus ceadú ón Rialálaí ina leith. Leagtar amach ann an nós imeachta sin freisin. Déantar grinnscrúdú ar gach iarraidh ar cheadú chun a mheasúnú cé acu a chomhlíonann nó nach gcomhlíonann sí raon forálacha san Acht agus sa Cheadúnas.

I gcás nach deimhin leis an Rialálaí go gcomhlíonann iarraidh na forálacha sin, is féidir go n-iarrfar ar an Oibritheoir faisnéis bhreise a sholáthar. Más rud é go gcuirfear faisnéis bhreise faoi bhráid an Rialálaí agus go dtabharfar aghaidh ar ábhair imní an Rialálaí inti, ceadófar an iarraidh ar deireadh. I gcás nach mbeidh an tOibritheoir in ann aghaidh a thabhairt ar na hábhair imní laistigh den chreat ama riachtanach, diúltóidh an Rialálaí don iarraidh nó tarraingeoidh an tOibritheoir siar í.

Iarrataí

Fuarthas 32 iarraidh sa bhliain 2022, ar bhain 24 cinn díobh le cluichí.

Stádas	Na hIarrataí Uile	Bainteach le Cluiche
Iarrataí a fuarthas	32	24
Iarrataí a ceadaíodh	27	21
Iarrataí ar diúltaíodh dóibh	1	1
Iarrataí a tharraing an tOibritheoir siar	3	2
Iarrataí a bhí faoi bhreithniú an 31 Nollaig 2022	1	0

Féach Aguisín C chun mionsonraí a fháil.

Tá mionsonraí faoi na hiarrataí a fuarthas i mblianta roimhe sin ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Rialálaí.

1.7 | Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Bunaíodh Ciste an Chrannchuir Náisiúnta (an “Ciste”) faoin Acht um Chrannchuir Náisiúnta, 1986, mar chuntas aonair a choimeádtar le Banc Ceannais na hÉireann. Is í an Rialálaí a dhéanann an Ciste a bhainistiú agus a rialú de réir an Achta agus an Cheadúnais.

Dea-Chúiseanna a Ríomh

Déantar an méid a leithroinntear ar Dhea-Chúiseanna a ríomh, de réir an Achta agus an Cheadúnais, mar 65% den difríocht idir díolacháin agus duaiseanna. Faoin Acht, ní mór duaiseanna a bheith cothrom ar an meán le 50% ar a laghad de dhíolacháin gach bliain ar fud na punainne de chluichí Crannchuir Náisiúnta.

$$\text{Dea-Chúiseanna} = (\text{Díolacháin} - \text{Duaiseanna}) \times 65\%$$

Bainistíocht agus Rialú

Gach seachtain, athbhreithníonn an Rialálaí an “tuarascáil ar shocraíochtaí seachtainiúla” ón Oibritheoir maidir le díolacháin ticéad Crannchuir Náisiúnta, a mhéid a bhaineann le gach scríobchárta, gach cluiche tarraingt bhunaithe agus gach cluiche bua mheandraigh ar líne. Déantar seiceálacha ar na méideanna a leithroinneadh ar dhuaiseanna, ar Dhea-Chúiseanna, ar mhiondíoltóirí agus ar an Oibritheoir. Déanann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta crostagaireacht idir an fhaisnéis airgeadais sin agus sonraí ó chóras cearrbhachais an Oibritheora freisin. Tá na seiceálacha seachtainiúla sin mar chuid de chóras rialaithe atá ceaptha chun a chinntiú go dtabharfar cuntas cuí ar na hioncaim a chruinnítear ó thicéid Chrannchuir Náisiúnta a dhíol, ar an méid a íoctar amach mar dhuaiseanna, ar an méid a leithroinntear ar Dhea-Chúiseanna agus ar an gcéatadán a íoctar le miondíoltóirí.

Faigheann an Rialálaí airgead ón Oibritheoir as ticéid Chrannchuir Náisiúnta a dhíol gach seachtain, lúide na duaiseanna a d’íoc miondíoltóirí amach sa tseachtain agus coimisiúin na miondíoltóirí, agus déanann sí an íocaíocht chuí le Cuntas Ciste Duaiseanna an Oibritheora agus le cuntas oibriúcháin an Oibritheora féin agus i leith thobhach an Rialálaí. Déanann an Rialálaí na méideanna le haghaidh Dea-Chúiseanna ó thicéid Chrannchuir Náisiúnta a dhíol a choimeád sa Chiste gach seachtain agus aistrítear chuig an Státchiste iad gach dhá mhí.

Le linn na bliana 2022, aistríodh €257.9 milliún chuig an Státchiste le haghaidh Dea-Chúiseanna - i gcomparáid le €289.7 milliún sa bhliain 2021.

Tar éis dheireadh na bliana airgeadais, déantar réiteach chun cuntas a thabhairt ar na duaiseanna iarbhir a buadh, i gcomparáid leis na méideanna a leithroinneadh ar dhuaiseanna a bhaineann leis na díolacháin sa bhliain airgeadais. I mí an Mhárta/i mí Aibreáin, déantar coigeartú do sciar na nDea-Chúiseanna (65%) den mhéid atá le cur le Cuntas an Chiste Duaiseanna nó atá le haistarraingt uaidh. Léirítear an coigeartú sin sa chéad aistriú eile chuig an Státchiste. (Déantar coigeartú den chineál céanna do sciar 35% an Oibritheora den mhéid atá le cur le Cuntas an Chiste Duaiseanna nó atá le haistarraingt uaidh freisin). An 31 Nollaig 2022, bhí méid €9.7 milliún dlite do Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, rud arbh ionann é agus sciar 65% na nDea-Chúiseanna den choigeartú don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022. Fuair an Ciste an méid sin an 31 Márta 2023.

Le linn na bliana 2022, aistríodh

€257.9 milliún

chuig an Státchiste le haghaidh Dea-Chúiseanna - i gcomparáid le **€289.7 milliún** sa bhliain 2021.

Cuntais Bhliantúla Chiste an Chrannchuir Náisiúnta

D'ullmhaigh an Rialálaí cuntais bhliantúla an Chiste agus cuireadh iad faoi bhráid an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste lena n-íniúchadh de réir alt 44 den Acht. Rinneadh na cuntais sin a iniúchadh agus tá siad leagtha amach i Rannán 3 den doiciméad seo.

Tuarascáil Speisialta an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

An 12 Bealtaine 2022, tugadh fógra don Rialálaí gur chinn an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste scrúdú a dhéanamh ar Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, rud a bhí mar bhonn ansin do chaibidil sa Tuarascáil ón Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2021. Ba é cuspóir agus raon feidhme an scrúdaithe ná *“a chinneadh cé acu a rinneadh nó nach ndearnadh an sciar d'fháltais ó dhíolacháin chrannchuir a théann chuig an bPríomh-Chiste a chothabháil thar na deich mbliana seo a chuaigh thart”*. Bhí an Rialálaí sásta dul i dteagmháil leis an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste agus sholáthair oifigigh ó Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faisnéis fhairsing chun tacú le hoifigigh an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

D'eisigh an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste an Tuarascáil uaidh an 30 Meán Fómhair 2022 agus mhol sé gur *“cheart don Rialálaí breithniú a dhéanamh ar cibé faisnéis bhreise lena gcumasófaí d'úsáideoirí na gcuntas a fheiceáil go mbíonn príomhfhórlacha an cheadúnais á gcomhlíonadh a chur ar áireamh. Is é a d'fhéadfadh a bheith i gceist leis sin, mar shampla, an leithroinnt ar an Státchiste a nochtadh mar chéatadán de dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta agus na méideanna iomlána a forghéilleadh i bhfabhar an Oibritheora i leith duaiseanna neamhéilithe éagtha gach bliain a nochtadh”*.

Is é an cuspóir atá le cuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta cuntas a thabhairt ar na fáltais isteach i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta agus ar na híocaíochtaí amach as. Rinne an Rialálaí breithniú ar cén fhaisnéis bhreise lena gcabhrófaí le tuilleadh trédhearcachta agus tuisceana a thabhairt d'úsáideoirí na gcuntas ar Chiste an Chrannchuir Náisiúnta agus ar fhorálacha gaolmhara an Cheadúnais agus ar cén áit a bhféadfaí an fhaisnéis sin a sholáthar agus a léiriú ar an tslí is fearr.

Rinneadh na nótaí le cuntais an Chiste don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2022 a leathnú chun an fhaisnéis bhreise a mhol an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste a chur ar áireamh iontu mar a leanas.

- ▶ Tá faisnéis faoi sciar na ndíolachán a leithroinneadh ar Dhea-Chúiseanna sa bhliain airgeadais ar áireamh i nóta 4 le cuntais an Chiste.
- ▶ Tá faisnéis faoi luach iomlán na nduaiseanna a d'éag gan éileamh sa bhliain airgeadais ar áireamh i nóta 5 le cuntais an Chiste.

Ina theannta sin, is féidir an céatadán de dhíolacháin a leithroinneadh ar Dhea-Chúiseanna i ngach bliain airgeadais ó thosach feidhme an Cheadúnais a fháil i rannán 1.5.2 den tuarascáil seo.

Athbhreithniú ón Aire ar Thrédhearcacht agus Éifeachtacht an Dáilte Cistiúcháin ar Dhea-Chúiseanna

D'fháiltigh an Rialálaí roimh an tuarascáil dar teideal "*Athbhreithniú ar Dháileadh agus Úsáid Chistiú an Chrannchuir Náisiúnta*", rud ar fhoilsigh an tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe é agus ar ullmhaigh Indecon International Economic Consultants é. Tacaíonn an Rialálaí leis an uaimhian atá ann gurb é an toradh a bheidh ar na moltaí sin ná go ngnóthóidh an pobal tuilleadh muiníne as trédhearcacht agus éifeachtacht an chreata oibriúcháin le haghaidh cistiú Crannchuir Náisiúnta a dháileadh agus a úsáid. Cé nach bhfuil aon ról ag an Rialálaí in iarratais ar chistí le haghaidh Dea-Chúiseanna ná sna cistí sin a leithroinnt, tacaíonn tuilleadh muiníne i measc an phobail agus tuilleadh trédhearcachta sa réimse seo le hinbhuanaitheacht fhadtéarmach an Chrannchuir Náisiúnta, rud atá ar cheann amháin de na príomhchuspóirí atá ag an Rialálaí.

1.8 | Forfheidhmiú Trádmharcanna

Foráiltear le halt 46 den Acht gur don Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe a dhílsítear an cáilmheas a ghabhann leis na hainmneacha “Crannchur Náisiúnta na hÉireann” agus “Crannchur Náisiúnta” agus a macasamhla sa Bhéarla agus le hainm aon chluiche crannchuir a dhéanfar faoin gCeadúnas.

Leagtar amach i gClásal 7 forálacha mionsonraithe a bhaineann le hoibleagáidí um chomhlíonadh trádmharcanna agus cóipcheart agus cuimsítear i Sceideal 4 den Cheadúnas cóipeanna de na comhaontuithe forghníomhaithe maoine intleachtúla, lena bhforchuirtear oibleagáidí ar an Oibritheoir. De bhun alt 9(5) den Acht, féadfaidh an Rialálaí forfheidhmiú a dhéanamh ar aon trádmharcanna a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta.

Níor tháinig aon saincheist chun cinn sa bhliain 2022 a d’fhág gur ghá don Rialálaí cearta thrádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta a fhorfheidhmiú.

1.9 | Gnóthaí Corparáideacha

1.9.1 | Straitéis

Ceapadh an straitéis ón Rialálaí don tréimhse 2022 go 2024 chun cur ar chumas an Rialálaí a ceanglais reachtúla a chomhlíonadh ar mhodh atá freagrúil don tírdhreach mearathraitheach ina n-oibríonn Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta.

Is iad seo a leanas cúig straitéis a spriocdhírodh go sonrach ar an timpeallacht réamh-mheasta tráchtála, shóisialta agus rialála sa tréimhse trí bliana:

- a. Dearbhú saineolach neamhspleách a fháil maidir le gnéithe de chórais agus rialuithe an Oibritheora a bhaineann le slándáil sonraí céannachta imreoirí agus buaiteoirí.
- b. Códú a dhéanamh ar na cleachtais fhreagracha chearrbhachais atá i bhfeidhm chun imirt fhadhbach a chosc agus chun sainathint a dhéanamh ar réimsí lena bhfeabhsú.
- c. Tabhairt faoi chleachtadh rúnsiopadóra faoi aois chun measúnú a dhéanamh ar an dul chun cinn a rinneadh ar chosc a chur ar dhíolacháin le mionaoisigh, i gcomparáid leis an mbonnlíne a bunaíodh sa bhliain 2018, agus aon ghníomh riachtanach a dhéanamh.
- d. Faisnéis níos inrochtana a sholáthar don phobal faoin dóigh a rialáiltear an Crannchur Náisiúnta agus faoin dóigh a ríomhtar an méid a íoctar le Dea-Chúiseanna agus faoin dóigh a n-aistrítear chuig an Státchiste é.
- e. Obair hibrideach nua a thabhairt isteach ar mhodh a thacaíonn le feidhmíocht éifeachtach agus a chomhlíonann spriocanna nua don chianobair agus don athrú aeráide.

Tabharfar tuairisc níos mine ar dhul chun cinn, aschuir agus torthaí na straitéisí sin sna tuarascálacha bliantúla ón Rialálaí don bhliain 2023 go dtí an bhliain 2025.

Tá an raon iomlán straitéisí a úsáidfidh an Rialálaí chun tacú le gach ceann de na cúig sprioc straitéiseacha atá aici ó 2022 go 2024 ar fáil sa *Ráiteas Straitéise 2022 - 2024*, atá foilsithe ar shuíomh Gréasáin an Rialálaí. Agus gach straitéis á gcur chun feidhme, tabharfar aird ar an timpeallacht atá i réim.

1.9.2 | Rialachas Corparáideach

An Cód Cleachtas maidir le Rialachas Corparáideach

Tá cleachtas rialachais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta bunaithe ar an gCód Cleachtas chun Comhlachtaí Stáit a Rialú ("an Cód"), a tháinig in éifeacht an 1 Meán Fómhair 2016. Ghlac Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta forálacha an Chóid de réir mar ba chuí i gcomhthéacs cheanglais an Achta um Chrannchuir Náisiúnta, 2013, rud lena bhforáiltear do shealbhóir oifige aonair gan aon bhord.

Tá Comhaontú Dearbhaithe Rialachais Chorparáidigh leis an Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe i bhfeidhm don tréimhse ón mbliain 2022 go dtí an bhliain 2024 agus taifeadtar go foirmiúil ann conas atá Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ag comhlíonadh an Chóid, lena n-áirítear maoluithe agus oiriúnuithe atá cuí do struchtúr Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta.

Eitic in Oifigí Poiblí

Tá Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar áireamh in Ionstraim Reachtuil Uimh. 36 de 2015 chun críocha na nAchtanna um Eitic in Oifigí Phoiblí, 1995 agus 2001. Chomhlíon an Rialálaí agus na baill foirne ábhartha a gcuid oibleagáidí faoin reachtaíocht sin.

Dualgas na hEarnála Poiblí um Chearta an Duine agus Comhionannais

Faoin Ráiteas Straitéise uaithi don tréimhse 2022-2024, ghabh an Rialálaí uirthi féin na hoibleagáidí atá uirthi i ndáil le cearta an duine agus comhionannas – "Dualgas na hEarnála Poiblí" – a chomhlíonadh. Leagadh amach sa Ráiteas Straitéise roinnt gníomhartha a bhí le déanamh thar thréimhse trí bliana an Ráitis Straitéise. Mar chuid den obair sin, ceanglaíodh ar gach ball foirne an modúl ríomhfhoghlama dar teideal Comhionannas agus Cearta an Duine sa tSeirbhís Phoiblí de chuid Choimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas a chríochnú.

Nochtadh Cosanta

De réir alt 214 den Acht um Nochtadh Cosanta, 2014, bhunaigh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta nósanna imeachta chun nochtaí cosanta a dhéanamh i ndáil le hOifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus lena cuid oibre agus chun déileáil le nochtaí den sórt sin, agus coimeádann sí na nósanna imeachta sin ar bun. Tá Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ina Duine Forordaithe faoin Acht ón 24 Meán Fómhair 2020 i leith.

Ní bhfuair Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta aon nochtaí cosanta sa tréimhse tuairiscithe ón 1 Eanáir 2022 go dtí an 31 Nollaig 2022.

1.9.3 | Acmhainní agus Soláthar Foirne

Cistiú

Cistítear oibríochtaí an Rialálaí trí thobhach a ghearrtar ar an Oibritheoir de réir alt 24 den Acht. Ba ag €1,500,000 a socraíodh sa Cheadúnas an tobhach don bhliain 2015, an chéad bhliain ina rabhtas i mbun oibre. Ina dhiaidh sin, innéacsáítear é gach bliain ar aon dul leis an Innéacs Praghsanna do Thomhaltóirí.

Ba é €1,552,900 méid Thobhach an Rialálaí sa bhliain 2022 tar éis innéacsaithe.

Foireann

Tráth a bunaithe, thoiligh an tAire le deichniúr fostaithe, an Rialálaí san áireamh, a bheith ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Sa bhliain 2022, d'iarr an Rialálaí ceadú ón Aire chun Oifigeach Gnóthaí Corparáideacha a cheapadh ar leibhéal Oifigigh Feidhmiúcháin chun tacú leis an Oifig i réimsí an tsoláthair phoiblí agus na bainistíochta tionscadal go príomha, agus fuair sí an ceadú sin. Seoladh feachtas earcaíochta le linn na bliana 2022 chun an folúntas sin agus post eile leath-ama a fágadh le linn na bliana a líonadh. Ní raibh aon fholúntais ann ag deireadh na bliana 2022.

1.9.4 | Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais

Ullmhaíodh cuntais bhliantúla an Rialálaí don bhliain 2022 agus cuireadh iad faoi bhráid an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste lena n-íniúchadh. Rinneadh na cuntais sin a iniúchadh agus tá siad leagtha amach i Rannán 2 den doiciméad seo. Rinne an Rialálaí formhaoirseacht ar phróiseas na ráiteas bliantúil airgeadais agus ar bheartais chuntasaíochta, ar bhainistíocht riosca, ar rialú inmheánach, agus ar shaincheisteanna a bhain le luach ar airgead.

1.9.5 | Iniúcháireacht Inmheánach

Chomhaontaigh an Rialálaí clár iniúchtaí inmheánacha. Ba iad iniúcháirí inmheánacha ar cheap Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta iad a sheol an clár sin sa bhliain 2022, agus tuarascálacha á gcur faoi bhráid an Rialálaí go luath sa bhliain 2023. Pléadh le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta agus le hOifig an Rialálaí araon sna hiniúchtaí inmheánacha agus áiríodh leo measúnú ar rialuithe agus nósanna imeachta airgeadais agus ar rialuithe agus nósanna imeachta inmheánacha eile, go háirithe na príomhrialuithe le haghaidh Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus le haghaidh Oifig an Rialálaí i ndáil le ceannach, soláthar, tairiscintí agus cistíocht. Rinneadh iniúchtaí ar phróisis bhainistíochta leanúnachais gnó agus ar rialuithe rúndachta agus slándála sonraí freisin.

Ní raibh aon fhionnachtana suntasacha ann i ndáil leis na hiniúchtaí sin.

1.9.6 | Bainistíocht Riosca

Bíonn Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta neamhchosanta ar rioscaí éagsúla straitéiseacha, oibríochtúla agus airgeadais le linn di a ról agus a feidhmeanna a ghabháil de láimh. Is féidir leis na rioscaí sin teacht as foinsí inmheánacha nó seachtracha agus is féidir leo cosc a chur ar Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a cuspóirí a bhaint amach nó is féidir leo difear a dhéanamh dá cumas chun déanamh amhlaidh. Ar aon dul leis an dea-chleachtas, tá ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta beartas bainistíochta riosca agus ráiteas inghlacthachta riosca le haghaidh na rioscaí atá os a comhair a shainiú, a mheas agus a bhainistiú.

Tá Coiste Riosca feidhmiúcháin i bhfeidhm. Tá sé mar ról aige comhairle a chur ar an Rialálaí maidir le nithe riosca agus a chinntiú go bhfuil córais leordhóthanacha i bhfeidhm. Déanann an Coiste Riosca faireachán agus nuashonrú ar an gClár Rioscaí Corparáideacha ar bhonn leanúnach. Athbhreithníonn an Coiste an Clár Rioscaí ar fad ar bhonn bliantúil. De bhreis air sin, déantar dhá athbhreithniú bhreise gach bliain ar na rioscaí is mó, ar rioscaí nua agus ar rioscaí athraitheacha ar an gClár Rioscaí. Leanadh leis an bpróiseas athbhreithniúcháin sin sa bhliain 2022. Rinneadh amhlaidh trí chruinnithe cianda ar dtús, sular filladh ar chruinnithe i bpearsa sa dara leath den bhliain.

1.9.7 | Ceanglais Reachtacha

Teangacha Oifigiúla

Comhlíonann an Rialálaí an reachtaíocht um Theangacha Oifigiúla.

Saoráil Faisnéise

Tháinig an Rialálaí faoi raon an Achta um Shaoráil Faisnéise, 2014, an 14 Aibreán 2015. Tá i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta beartais agus nósanna imeachta atá cothrom le dáta leis an reachtaíocht reatha lena rialaítear iarrataí saorála faisnéise. I gcomhréir le halt 8 den Acht um Shaoráil Faisnéise, 2014, rinne Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta scéim foilsitheoireachta a ullmhú agus a fhoilsiú agus aird á tabhairt ar phrionsabail na hoscailteachta, na trédhearcachta agus na cuntasachta.

Fuair Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ocht gcinn déag d'iarrataí saorála faisnéise sa bhliain 2022. Ní dhearnadh achomharc chuig Oifig an Choimisinéara Faisnéise i gcoinne aon bhreitheanna. Foilsítear mionsonraí faoi iarrataí neamhphearsanta sa Loga Nochta Saorála Faisnéise, atá ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Rialálaí.

Úsáid Fuinnimh

Tá oifig amháin ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Tá sí lonnaithe in Ionad Irish Life, Baile Átha Cliath 1. Tá an oifig sin lonnaithe ar chuid d'urlár amháin d'fhoirgneamh oifige iláitíochta. Ní mó ná 1,000 méadar cearnach an t-achar urláir i gcás ina bhfuil Teastas Fuinnimh Taispeána ag teastáil.

Tugann an Rialálaí tuairisc d'Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann ar fheidhmíocht fuinnimh faoi I.R. Uimh. 542/2009 – Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éifeachtúlacht Críochúsáide Fuinnimh agus Seirbhísí Fuinnimh), 2009.

Sa bhliain 2022, d'úsáid Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta 39.6 MWh d'fhuinneamh, a bhí comhdhéanta díobh seo:

- ▶ 7.4 MWh de leictreachas.
- ▶ 32.2 MWh de bhreoslaí iontaise (téamh).

Aguisín A:

Caighdeán Feidhmíochta PLI

An Bhliain go dtí an 31 Nollaig 2022	Caighdeán	Feidhmíocht a Baineadh Amach	Réamhaisnéis do 2023
Córais Ríomhaireachta			
Infhaighteacht na dteirminéal chun ticéid a dhíol*	99.00%	99.97%	99.50%
Infhaighteacht an chórais chearrbhachais	99.00%	99.80%	99.50%
Infhaighteacht an tSuimh Gréasáin	99.00%	99.97%	99.50%
* 7am go 10pm, seachas le linn shos na tarraingthe, 7 lá sa tseachtain, gan Lá Nollag agus bristeacha réamhshocráithe a áireamh			

Íocaíocht Duaiseanna			
Éilimh ba mhó ná €1000 íoctha le seic tar éis cuairt ar Cheanncheathrú an Chrannchuir Náisiúnta	95.00% laistigh de 3 hUaire an Chloig	99.99%	98.00%
	5.00% laistigh de 20 lá oibre	0.01%	2.00%
Éilimh ba mhó ná €1000 íoctha le seic tar éis éileamh sa phost	95.00% laistigh de 5 Lá	99.58%	98.00%
	5.00% laistigh de 20 lá oibre	0.42%	2.00%

Seirbhísí d'Imreoirí – Teagmháil Ghutha			
Infhaighteacht Seirbhíse*	99.00%	100%	99.00%
Freagra tugtha ar ghlaonna laistigh de 30 soicind	70.00%	83.00%	90.00%
* 8am go 8pm, seachas le linn shos na tarraingthe, 7 lá sa tseachtain, gan Oíche Nollag, Lá Nollag agus Lá na Bliana Nua a áireamh			

Seirbhísí d'Imreoirí – Teagmháil Scríofa			
Infhaighteacht Seirbhíse*	99.00%	100%	100%
Freagra tugtha ar litreacha laistigh de 5 lá oibre	80.00%	96.00%	85.00%
Freagra tugtha ar ríomhphoist laistigh de 2 lá oibre	80.00%	97.00%	95.00%
Gearáin agus fiosruithe tugtha chun réitigh ar an gcéad iarracht	80.00%	91.00%	95.00%
Freagra tugtha ar ghearáin laistigh de 2 lá oibre	85.00%	87.00%	85.00%
Freagra tugtha ar ghearáin laistigh de 5 lá oibre	100.00%	100.00%	100.00%
Gearáin dúnta laistigh de 10 lá oibre	95.00%	92.00%	95.00%
* 9:15am go 5:30pm ó Luan go hAoine, gan Oíche Nollag agus laethanta saoire poiblí a áireamh			

Aguisín B:

Tuarascálacha Tráthrialta a Fuarthas ó PLI

Uimhir na Tuarascála	Tuarascáil	Minicíocht
1	Tuarascáil Bhliantúil ar Dhea-Chúiseanna, agus Tuarascáil na nIníochóirí Seachtracha ina taobh	Gach bliain
2	Cuntais Iniúchta PLI	Gach bliain
3	Ráiteas Bliantúil faoi Réiteach Chiste an Chuntais Duaiseanna	Gach bliain
4	Tuarascáil na nIníochóirí Seachtracha ar Rialuithe Inmheánacha PLI	Gach bliain
5	Tuarascáil na nIníochóirí Seachtracha ar Pháirtithe Nasctha PLI	Gach bliain
6	Tuarascáil Bhliantúil ar Chaighdeán Feidhmíochta	Gach bliain
7	Plean Bliantúil Iniúchóireachta Inmheánaí	Gach bliain
8	Buiséad Bliantúil Bonnmhargáíochta	Gach bliain
9	Tuarascáil Bhliantúil ar Ghníomhaíocht	Gach bliain
10	Tuarascáil ar Mhargáíocht Incriminteach	Gach bliain
11	Tuarascáil an Choiste Riosca Iniúchóireachta agus Slándála ar Éifeachtacht Chóras Rialaithe Inmheánaigh PLI	Gach bliain
12	Litir Chaidrimh PLI leis an Iniúchóir Seachtrach	Gach bliain
13	Achoimre ar Rioscaí Suntasacha (<i>ar a dtugtaí Cláir Rioscaí roimhe sin</i>)	Gach ráithe
14	Deimhniú Bliantúil Cuntas Bainc	Gach bliain
15	Tuarascálacha ar Dheireadh Cluichí Scríobchárta	Ag Deireadh na gCluichí
16	Cuntais Mhíosúla Bhainistíochta	Gach mí
17	Tuarascáil ar Limistéir Shlána	Gach mí
18	Tuarascáil Loga Mhíosúil ar Theagmhais TF	Gach mí
19	Luas na nÍocaíochtaí Duaise	Gach mí
20	Nuashonruithe Tuairiscí	Gach mí
21	Athruithe ar Stiúirthóirí agus ar Bhainisteoirí Sinsearach	Gach mí
22	Tuarascáil ar Ghearáin	Gach ráithe
23	Tuarascáil ar Dhruiseanna Neamhéilite	Ar bhonn tréimhsiúil
24	Tuarascáil ar Dhea-Chúiseanna	Gach ráithe
25	Tuarascáil Iniúchta Inmheánaigh	Gach ráithe
26	Miontuairiscí ar Chruinnithe an Choiste Riosca Iniúchóireachta agus Slándála	Gach ráithe
27	Tuarascálacha ar Chosaint Imreoirí	Gach ráithe
28	An tEolas is Déanaí ar Ghearáin	Gach seachtain
29	An tEolas is Déanaí ar Thrádáil agus ar TF	Go seachtainiúil
30	Socraíochtaí Seachtainiúla	Gach seachtain

Aguisín C:

Iarrataí ó PLI ar Cheadú nó ar Thoiliú faoin gCeadúnas

Uimhir na hIarrata	Dáta	Alt an Cheadaithe a Theastaíonn	Faisnéis faoin gCluiche/ faoin tSeirbhís	An bhfuil an Iarraidh Bainteach le Cluiche?	An bhfuil sé amhlaidh gur Leasíodh é/gur Iorgaíodh Tuilleadh Faisnéise?	Stádas ag an 31 Nollaig 2022				
						Ar siúl	Tarraingíodh an Iarraidh Siar	Ceadaiodh an Iarraidh sa Deireadh	Diúltaíodh don Iarraidh sa Deireadh	Dáta an Chinnidh
1	21/01/2022	Clásal 18.3	Léas Trádstórais	Níl	Níl			Ceadaiodh don Iarraidh		17/02/2022
2	18/02/2022	Alt 45	Íogair ó thaobh na Tráchtála de	Tá	Tá		Tarraingíodh an Iarraidh siar			06/04/2022
3	09/03/2022	Alt 45	"Cluichí Comharba Leasuithe ar an Scéim"	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		09/06/2022
4	10/03/2022	Alt 45	Íogair ó Thaobh na Tráchtála de	Tá	Tá				Diúltaíodh don Iarraidh	25/05/2022
5	14/04/2022	Alt 45	"Countdown to Christmas Scríobchársa"	Tá	Níl			Ceadaiodh don Iarraidh		09/05/2022
6	24/04/2022	Alt 45	Block Around the Clock IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		28/06/2022
7	28/04/2022	Alt 45	Diamonds and Pearls IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		28/06/2022
8	29/04/2022	Clásal 9.8	Clásal 9.8: Dámhachtainí Dea-Chúiseanna 2022	Níl	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		26/05/2022
9	06/05/2022	Alt 45	Íogair ó thaobh na Tráchtála de	Tá	Tá		Tarraingíodh an Iarraidh siar			25/07/2022
10	25/05/2022	Alt 45	All Cash Gift Scratch Card	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		07/09/2022
11	26/05/2022	Alt 45	Dáta Críochnaithe Wanderlust	Tá	Níl			Ceadaiodh don Iarraidh		30/05/2022
12	30/05/2022	Alt 45	Lotto 5-4-3-2-1- ar líne	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		21/12/2022
13	31/05/2022	Alt 42.2	Leasú ar Údarú Miondioltóirí	Níl	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		02/08/2022
14	02/06/2022	Alt 45	Temple of Treasure IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		16/08/2022
15	10/06/2022	Alt 45	Euromillions Pick and Play	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		28/03/2023
16	29/06/2022	Clásal 13	Tuairiscí Incheadaithe	Níl	Níl			Ceadaiodh don Iarraidh		01/07/2022
17	01/07/2022	Clásal 18.2	Scandit	Níl	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		16/08/2022
18	15/07/2022	Alt 45	Daily Millions Pick and Play	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		28/03/2023
19	22/07/2022	Alt 45	Christmas Millionaire Raffle 2022	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		08/09/2022
20	16/08/2022	Alt 45	Leasuithe ar Gridblaster IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don Iarraidh		13/09/2022

Nóta: Bainteach le Cluiche

Uimhir na hIarrata	Dáta	Alt an Cheadaíthe a Theastaíonn	Faisnéis faoin gCluiche/ faoin tSeirbhís	An bhfuil an Iarraidh Bainteach le Cluiche?	An bhfuil sé amhlaidh gur Leasíodh é/gur Iorgaíodh Tuilleadh Faisnéise?	Stádas ag an 31 Nollaig 2022				
						Ar siúl	Tarraingíodh an Iarraidh Siar	Ceadaiodh an Iarraidh sa Deireadh	Diúltaiodh don Iarraidh sa Deireadh	Dáta an Chinnidh
21	23/08/2022	Alt 45	Big Money Bingo IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		03/03/2022
22	25/08/2022	Alt 45	Fire 4s, Ice 5s	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		24/10/2022
23	02/09/2022	Alt 45	Íogair ó thaobh na Tráchtála de	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		24/02/2023
24	15/09/2022	Alt 45	Leasú ar Hampers and Cash	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		12/10/2022
25	15/09/2022	Alt 45	Leasú ar Countdown to Christmas	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		12/10/2022
26	15/09/2022	Alt 45	Leasú ar Merry Money	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		12/10/2022
27	20/09/2022	Alt 45	Digital Money Multiplier IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		23/11/2022
28	29/09/2022	Clásal 7.11, Clásal 7.12	Athnuachan Trádmharcanna agus Potai Óir	Níl	Níl			Ceadaiodh don iarraidh		21/10/2022
29	30/09/2022	Clásal 11.3.3	Íogair ó thaobh na Tráchtála de	Níl	Tá		Tarraingíodh an iarraidh siar			23/11/2022
30	07/10/2022	Clásal 18.3	SCO Centra	Níl	Tá	Ar siúl				
31	07/10/2022	Alt 45	Digital Mega Money Multiplier IWG	Tá	Tá			Ceadaiodh don iarraidh		28/11/2022
32	25/11/2022	Alt 45	Zapout IWG Reskin	Tá	Níl			Ceadaiodh don iarraidh		19/12/2022

Nóta: Bainteach le Cluiche

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta Tuarascáil agus Ráitis Airgeadais

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

Faisnéis Ghinearálta	35
Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí	36
Ráiteas faoi Rialú Inmheánach	41
Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste	44
Ráitis Airgeadais	46

Faisnéis Ghinearálta

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta	Carol Boate
Seoladh	Bloc D Ionad Irish Life Baile Átha Cliath 1 D01 W2H4
Baincéirí	AIB plc. 7/12 Sráid an Dáma Baile Átha Cliath 2 D02 KX20 Banc na hÉireann 6 Sráid Uí Chonaill Íochtarach Baile Átha Cliath 1 D01 X324
Aturnaetha	Mason Hayes & Curran Teach an Bhruaigh Theas Sráid na Bearú Baile Átha Cliath 4 D04 TR29 Fieldfisher Foirgneamh Chéipil Mainistir Mhuire Baile Átha Cliath 7 D07 N4C6
Iníúcháirí	An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste 3A Sráid an Mhéara Uachtarach Baile Átha Cliath 1 D01 PF72

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Rialachas

Bunaíodh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 (“an tAcht”). Tá feidhmeanna an Rialálaí leagtha amach in alt 9 den Acht. Beidh an Rialálaí, faoi réir an Achta, neamhspleách i gcomhlíonadh a fheidhmeanna. Tá an Rialálaí freagrach as dea-rialachas a chinntiú agus comhlíonann sí an cúram sin trí chuspóirí agus spriocanna straitéiseacha a leagan síos agus trí chinntí straitéiseacha a dhéanamh ar gach saincheist thábhachtach ghnó. Tá an Rialálaí cuntasach don Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe.

Is ar an Rialálaí agus ar an bhfoireann ardbhainistíochta atá an fhreagracht as Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú, a rialú agus a threorú ar bhonn laethúil. Ní mór don fhoireann ardbhainistíochta an mórtreo straitéiseach atá socraithe ag an Rialálaí a leanúint. Ní mór don Rialálaí a chinntiú go bhfuil tuiscint shoiléir ag an bhfoireann ardbhainistíochta ar na príomhghníomhaíochtaí agus na príomhchinntí a bhaineann leis an eintiteas agus ar aon rioscaí suntasacha ar dóigh teacht chun cinn.

Freagrachtaí an Rialálaí

Tá an obair a dhéanann an Rialálaí agus na freagrachtaí atá air leagtha amach san Acht. Ceanglaítear le halt 22 den Acht ar an Rialálaí na cuntais go léir is cuí agus is gnách ar an airgead a fhaigheann sí agus a chaitheann sé a choimeád i cibé foirm a cheadóidh an tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe lena n-iniúchadh ag an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste.

Agus na ráitis airgeadais seo á ullmhú aige, ní mór do Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta:

- ▶ beartais oiriúnacha chuntasaíochta a roghnú agus iad a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach;
- ▶ breithiúnais agus meastacháin atá réasúnach agus stuama a dhéanamh;
- ▶ na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn an ghnóthais leantaigh, ach amháin má tá sé míchuí talamh slán a dhéanamh de go leanfaidh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar aghaidh de bheith ag feidhmiú; agus
- ▶ a lua cé acu a leanadh nó nár leanadh caighdeáin chuntasaíochta is infheidhme, faoi réir aon imeachtaí ábhartha atá mínithe agus nochtá sna ráitis airgeadais.

Tá an Rialálaí freagrach as taifid leordhóthanacha chuntasaíochta a choinneáil, ina gcuirtear a staid airgeadais in iúl le cruinneas réasúnach ag am ar bith agus lena gcuirtear ar a chumas a chinntiú go gcloíonn na ráitis airgeadais le halt 22 den Acht. Tá an Rialálaí freagrach as ráitis airgeadais den sórt sin a chur faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste lena n-iniúchadh agus as na ráitis airgeadais seo agus tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste a leagan faoi bhráid an Aire, mar aon le tuarascáil an Rialálaí maidir le comhlíonadh a fheidhmeanna.

Is é an Rialálaí atá freagrach as cothabháil na faisnéise corparáidí agus airgeadais atá ar fáil ar shuíomh Gréasáin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta.

Tá an Rialálaí freagrach as an bplean bliantúil agus an buiséad bliantúil a cheadú.

Tá an Rialálaí freagrach freisin as a shócmhainní a chosaint agus, dá bhrí sin, as bearta réasúnta a dhéanamh chun calaois agus mírialtachtaí eile a chosc agus a aimsiú.

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Measann an Rialálaí go dtugtar léargas fírinneach cóir i ráitis airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar fheidhmíocht airgeadais agus staid airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ag an 31 Nollaig 2022.

Bhunaigh an Rialálaí dhá choiste, atá mar a leanas:

- An Coiste Airgeadais:** tá an Coiste Airgeadais comhdhéanta den Leas-Rialálaí/den Cheann Iniúchóireachta agus Airgeadais, den Chuntasóir agus den Bhainisteoir Gnóthaí Corparáideacha, agus sainchomhairleoir comhairleach i láthair agus ceart freastail ag an Rialálaí. Is é ról an Choiste Airgeadais comhairle a chur ar an bhfoireann ardbhainistíochta maidir le nithe a bhaineann le hairgeadas na hOifige, le cuntasáíocht, le tuairisceáin airgeadais tríú páirtithe agus leis an bplé le hiniúcháirí inmheánacha agus seachtracha na hOifige. Bhí sé chruinniú den Choiste Airgeadais ann sa bhliain 2022.
- An Coiste Riosca:** tá an Coiste Riosca comhdhéanta den fhoireann ardbhainistíochta (seisear comhaltaí). Is é ról an Choiste Riosca tacú leis an mBord maidir leis na freagrachtaí atá uirthi i ndáil le riosca agus le rialú. Bhí trí chruinniú ag an gCoiste Riosca sa bhliain 2022.

An Nochtadh a Cheanglaítear leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016)

Tá an Rialálaí freagrach as a chinntiú gur chomhlíon Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ceanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú ("an Cód") arna fhoilsiú ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe i mí Lúnasa 2016. Ceanglaítear an nochtadh seo a leanas leis an gCód.

Sochair Chomhiomlána Fostaithe

	2022	2021
	€	€
Sochair ghearrthéarmacha foirne	699,261	663,431
Sochair foirceanta	-	-
Ranníocaíochtaí pinsin ón bhfostóir	146,105	138,843
Ranníocaíocht ón bhfostóir le leas sóisialach	73,629	69,811
	<u>918,995</u>	<u>872,085</u>

B'ionann agus deichniúr ball foirne (2021: naonúr ball foirne) an líon iomlán ball foirne (CL) a bhí fostaithe ag deireadh na bliana.

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Sochair Ghearrthéarmacha Foirne

Is le bunphá a bhaineann na sochair ghearrthéarmacha fostaithe uile.

	2022	2021
	€	€
Bunphá	<u>699,261</u>	<u>663,431</u>

Sochair Foirceanta

Níor tháinig aon sochair foirceanta chun cinn sa bhliain.

Miondealú ar Shochair Ghearrthéarmacha Fostaithe

Déantar sochair ghearrthéarmacha fostaithe ar fiú níos mó ná €60,000 iad a chatagóiriú sna bandaí seo a leanas:

Raon na Sochar Gearrthéarmach Fostaithe Iomlán (gan costais phinsin an fhostóra a áireamh)

Ó	Go	Líon Fostaithe	
€	€	2022	2021
60,000	- 69,999	1	-
70,000	- 79,999	-	-
80,000	- 89,999	-	2
90,000	- 99,999	3	1
100,000	- 109,999	-	1
110,000	- 119,999	1	1
120,000	- 129,999	1	-

An Príomhphearsanra Bainistíochta

Tá príomhphearsanra bainistíochta Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta comhdhéanta den Rialálaí agus de chúigear bainisteoirí sinsearacha.

	2022	2021
	€	€
Tuarastail	573,245	542,011
Ranníocaíochtaí pinsin ón bhfostóir	124,883	118,652
	<u>698,128</u>	<u>660,663</u>

Tá na príomhphearsana bainistíochta ina gcomhaltaí de scéim pinsin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus ní théann a dteidlíochtaí ina leith sin thar théarmaí na scéime eiseamláirí pinsean seirbhíse poiblí.

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Tuarastal agus Sochair an Rialálaí

Ba mar seo a leanas a bhí pacáiste luach saothair an Rialálaí don tréimhse airgeadais:

	2022	2021
	€	€
Bunphá	125,119	118,432
Ranníocaíochtaí pinsin ón bhfostóir	37,568	35,647
	162,687	154,079

Tá an Rialálaí ina chomhalta de scéim pinsin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus ní théann a teidlíochtaí ina leith sin thar théarmaí na scéime eiseamláirí pinsean seirbhíse poiblí.

Costais Chomhairleachta

	2022	2021
	€	€
Seirbhísí dlí	28,803	84,012
Seirbhísí comhairleacha cánach agus airgeadais	6,273	4,073
Taighde	152,248	-
Comhairleacht Crannchuir	11,685	-
TF agus seirbhísí eile	16,953	24,582
	215,962	112,667

Cuirtear na costais thuas ar áireamh mar chuid de na táillí gairmiúla sna ráitis airgeadais, arb ionann iad agus €279,474 (2021: €154,220). Is i ndáil le táillí dlí atá na méideanna uile atá nochtá mar sheirbhísí dlí.

Taisteal agus Cothú

	2022	2021
	€	€
Intíre	328	-
Idirnáisiúnta	1,098	-
	1,426	-

Íocadh €1,426 (2021: Nialas) den méid thuas i ndáil leis an Rialálaí. Íocadh speansais eile atá cothrom le Nialas (2021: €70) leis an Rialálaí.

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Caiteachas Fáilteachais

Íocadh €593 i ndáil le fáilteachas foirne (2021: €452).

Ráiteas faoi Chomhlíonadh

Chomhlíon Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ceanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú arna fhoilsiú ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe i mí Lúnasa 2016, gan na heisceachtaí seo a leanas a áireamh:

- ▶ Is mar shealbhóir oifige aonair atá struchtúr Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Baineadh comhlíonadh na gcodanna sin den Chód lena bpléitear le Boird, le struchtúir Bhoird agus le Cathaoirligh amach tríd an gCód Cleachtais chun Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a Rialú a leasú chun sealbhóir oifige aonair a aithint.
- ▶ Comhlíonadh ceanglais an Chomhaontaithe Formhaoirseachta agus an Chomhaontaithe Soláthair Feidhmíochta trí Chomhaontú Dearbhaithe Rialachais Chorparáidigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a chomhaontú leis an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Raon Freagrachta

Aithním an fhreagracht as a chinntiú go ndéantar córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh a chothabháil agus a fheidhmiú i ndáil le hOifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Agus an fhreagracht sin á comhlíonadh, tugtar aird ar cheanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016).

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh deartha chun riosca a choinneáil ar leibhéal inghlactha, seachas deireadh a chur leis. Dá bhrí sin, ní fhéadann an córas ach dearbhú réasúnach agus ní dearbhú iomlán a chur ar fáil go gcosnaítear sócmhainní, go n-údaráítear idirbhearta agus go dtaifeadtar iad go cuí agus go gcoisctear earráidí ábhartha agus mírialtachtaí nó go mbraitear iad ar bhealach tráthúil.

Bhí an córas rialaithe inmheánaigh, atá ag teacht leis an treoir arna heisiúint ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe, i bhfeidhm in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 agus suas go dtí an dáta a ceadáíodh na ráitis airgeadais.

Cumas le Riosca a Láimhseáil

Tá Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta bunaithe faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, mar shealbhóir oifige aonair. Faoi reacht, tá an Oifig comhdhéanta gan aon Bhord.

Chuir Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta feidhm iniúchóireachta inmheánaí ar bun a bhfuil sách acmhainní aici agus a sheolann clár oibre a chomhaontaítear liom.

Chuir Oifig an Rialálaí beartas bainistíochta riosca le chéile, rud ina leagtar amach an fonn riosca atá air, na próisis bhainistíochta riosca atá i bhfeidhm agus na ról atá ag baill foirne agus na freagrachtaí atá orthu ó thaobh riosca de. Eisíodh an beartas chuig gach ball foirne, a bhfuiltear ag súil leis go n-oibreoidh siad de réir bheartais bhainistíochta riosca Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, go gcuirfidh siad an lucht bainistíochta ar an eolas faoi rioscaí agus laigí rialaithe atá ag teacht chun cinn agus go nglacfaidh siad freagracht as rioscaí agus rialuithe laistigh dá réimse oibre féin.

An Creat Riosca agus Rialaithe

Chuir Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta córas bainistíochta riosca chun feidhme, rud lena saináithnítear agus lena dtuairiscítear na príomhrioscaí atá ann agus na gníomhartha bainistíochta atá á ndéanamh chun dul i ngleic leis na rioscaí sin agus, a mhéid is féidir é, chun na rioscaí sin a mhaolú.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina leagtar amach na príomhrioscaí atá roimh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Rinneadh na rioscaí sin a shaináithint, a mheas agus a ghrádú bunaithe ar a shuntasáí atá siad. Déanann an Rialálaí an clár a athbhreithniú agus a thabhairt cothrom le dáta trí huair sa bhliain. Úsáidtear an toradh ar an obair sin chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh agus chun a chinntiú go gcoinnítear rioscaí ar leibhéal inghlactha.

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Mionsonraítear sa chlár rioscaí na rialuithe agus na gníomhartha a theastaíonn chun maolú a dhéanamh ar rioscaí agus ar na freagrachtaí a leagtar ar bhaill foirne shonracha as rialuithe a oibriú. Deimhním go bhfuil timpeallacht rialaithe i bhfeidhm a bhfuil na gnéithe seo a leanas mar chuid di:

- ▶ taifeadadh nósanna imeachta le haghaidh gach príomhphróisis gnó,
- ▶ sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal bainistíochta, agus cuntasacht chomhfhreagrach ag gabháil leo,
- ▶ tá córas buiséadaithe cuí i bhfeidhm, rud lena ngabhann buiséad bliantúil a choinnítear faoi athbhreithniú ag an lucht ardbhainistíochta,
- ▶ tá córais i bhfeidhm a bhfuil mar aidhm leo slándáil na gcóras teicneolaíochta faisnéise agus cumarsáide a chinntiú, agus
- ▶ tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint.

Faireachán agus Athbhreithniú Leanúnach

Cuireadh nósanna imeachta foirmiúla ar bun le haghaidh faireachán a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus cuirtear easnaimh rialaithe in iúl go tráthúil dóibh sin atá freagrach as gníomhaíocht cheartaitheach a dhéanamh agus don lucht bainistíochta. Deimhním go bhfuil na córais faireacháin leanúnaigh seo a leanas i bhfeidhm:

- ▶ sainaitníodh príomhrioscaí agus rialuithe gaolmhara agus cuireadh próisis i bhfeidhm chun faireachán a dhéanamh ar oibriú na bpríomhrialuithe sin agus chun aon easnaimh shainaitheanta a thuairisciú,
- ▶ bunaíodh socruithe tuairiscithe ar gach leibhéal mar ar sannadh freagracht as bainistíocht airgeadais, agus
- ▶ déanann an lucht ardbhainistíochta athbhreithnithe rialta ar thuarascálacha tréimhsiúla agus bliantúla feidhmíochta agus airgeadais ina gcuirtear an fheidhmíocht iarbhir i gcomparáid leis an mbuiséad nó leis an bhfeidhmíocht thuartha.

Socruithe Oibríthe Cumaisc

Tá próisis rialaithe Oifig an Rialálaí comhoiriúnach le socruithe oibríthe cumaisc na hOifige.

Baintear é sin amach tríd an timpeallacht rialaithe a bhainistiú go gníomhach, lena n-áirítear:

- ▶ Bainistíocht oibríochtúil – ag obair dó i gcomhar leis an bhfoireann bhainistíochta, déanann an Rialálaí na rialuithe ábhartha uile a bhreithniú agus a thaifeadadh i gcomhthéacs oibríthe cumaisc agus athbhreithníonn sé rialuithe ar bhealach tráthúil, de réir mar ba ghá;
- ▶ Saincheisteanna oibríochtúla – déanann an Rialálaí faireachán ar rialuithe chun a chinntiú go bhfuil údaruithe cuí i bhfeidhm, go ndéantar réitigh chuí agus fóruithe cuí ar bhealach tráthúil, agus go gcoinnítear leithscaradh cuí dualgas ar bun;
- ▶ An Coiste Airgeadais – déanann an Coiste Airgeadais faireachán ar oibriú rialuithe;
- ▶ An Coiste Riosca – déanann an Coiste Riosca faireachán ar rioscaí agus ar rialuithe gaolmhara;
- ▶ An Fheidhm Iniúcháireachta Inmheánaí – déanann an Fheidhm Iniúcháireachta Inmheánaí measúnú ar éifeachtacht na rialuithe;
- ▶ Córais TF – ag obair dó i gcomhar le speisialtóirí TF seachfhoinsithe, déanann an Rialálaí faireachán ar éifeachtacht na rialuithe, go háirithe maidir le rochtain agus le slándáil;

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

- ▶ Oilúint Foirne – trí oilúint sceidealaithe a cur ar an bhfoireann ar fad gach bliain, cinntíonn an Rialálaí feacht agus díriú ar thimpeallacht láidir rialaithe a choinneáil ar bun nuair atá baill foirne ag obair san oifig agus go cianda;
- ▶ Rialuithe fisiciúla, thug an Rialálaí rialuithe fisiciúla cuí isteach chun leanúnachas a chinntiú i bhfeidhmeanna na hOifige a chomhlíonadh agus i dtimpeallacht shábháilte oibre a sholáthar do gach ball foirne;
- ▶ Soláthar aschur – déanann an Rialálaí faireachán ar an soláthar aschur ar fud na hOifige chun a chinntiú go bhfuil feidhmeanna an Rialálaí á gcomhlíonadh;
- ▶ Calaois – déanann an Rialálaí breithniú sonrath ar an riosca calaoise agus cinntíonn sé go bhfuil rialuithe cuí i bhfeidhm chun rioscaí den sórt sin a mhaolú.

Soláthar

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta chun a chinntiú go gcomhlíontar na rialacha agus na treoirlínte reatha maidir le soláthar agus gur chomhlíon Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na nósanna imeachta sin sa bhliain 2022.

Athbhreithniú ar Éifeachtacht

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta chun faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Obair na n-íniúcháirí inmheánacha agus seachtracha agus na mbainisteoirí sinsearacha laistigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta atá freagrach as an gcreat rialaithe inmheánaigh a fhorbairt agus a chothabháil, déanann siad eolas d'fhairesachán agus athbhreithniú Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh.

Deimhním go ndearnadh athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh i ndáil leis an mbliain 2022 agus gur cuireadh i gcrích é faoin 31 Márta 2023.

Saincheisteanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor sainaithníodh sa rialú inmheánach i dtaca leis an mbliain 2022 aon laigí is gá a nochtadh sna ráitis airgeadais.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste Comptroller and Auditor General

Tuarascáil le cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Tuairim ar na ráitis airgeadais

Rinne mé iniúchadh ar ráitis airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022, mar a cheanglaítear faoi fhorálacha alt 22 den Acht um Chrannchuir Náisiúnta, 2013. Cuimsíonn na ráitis airgeadais

- an ráiteas faoi ioncam agus caiteachas agus cúlchistí coinnithe ioncaim
- an ráiteas faoi ioncam cuimsitheach
- an ráiteas faoin staid airgeadais
- an ráiteas faoi shreafaí airgid, agus
- na nótaí gaolmhara, lena n-áirítear achoimre ar na beartais shuntasacha chuntasaíochta.

I mo thuairim, tugtar sna ráitis airgeadais léargas fíorcheart ar shócmhainní, dliteanais agus staid airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ag an 31 Nollaig 2022 agus ar a ioncam agus a chaiteachas don bhliain 2022 de réir Chaighdeán Tuairiscithe Airgeadais (FRS) 102 – *An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais is infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann*.

Bonn na tuairime

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht arna bhfógairt ag Eagraíocht Idirnáisiúnta na nUasfhoras Iniúchóireachta. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm faoi na caighdeáin sin. Táim neamhspleách ar Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus chomhlíon mé na freagrachtaí eiticíúla eile atá orm de réir na gcaighdeán.

Creidim gur leor agus cuí an fhianaise iniúchta a fuair mé chun bonn a thabhairt do mo thuairim.

Tuarascáil ar fhaisnéis seachas na ráitis airgeadais agus ar ábhair eile

Chuir Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faisnéis áirithe eile i láthair i dteannta na ráiteas airgeadais. Cuimsíonn an fhaisnéis sin an tuarascáil bhliantúil, an ráiteas faoi rialú inmheánach agus an ráiteas rialachais agus an ráiteas faoi fhreagrachtaí. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm tuairisciú ar fhaisnéis den sórt sin agus ar ábhair áirithe eile ar a dtuairiscím trí eisceacht.

Níl aon rud le tuairisciú agam ina leith

Paul Southern
Le haghaidh agus thar ceann an
Ard-Reachtaire Cuntas agus

30 Bealtaine 2023

Aguisín a ghabhann leis an tuarascáil

Freagrachtaí Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (an Rialálaí)

Mar atá mionsonraithe sa ráiteas rialachais agus sa ráiteas faoi fhreagrachtaí, tá an Rialálaí freagrach as na nithe seo

- ráitis airgeadais bhliantúla a ullmhú san fhoirm a fhorordaítear faoi alt 22 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013
- a chinntiú go dtugtar léargas fíorcheart sna ráitis airgeadais de réir FRS 102
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú
- a mheasúnú cé acu is cuí nó nach cuí bonn gnóthais leantaigh na cuntasáochta a úsáid, agus
- cur chun feidhme a dhéanamh ar cibé rialú inmheánach a mheasann an Rialálaí a bheith riachtanach chun ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhiráiteas ábhartha, bíodh calaóis nó earráid mar chúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 22 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, ráitis airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a iniúchadh agus tuairisc a thabhairt do Thithe an Oireachtais orthu.

Tá sé mar chuspóir agam agus an t-iniúchadh á dhéanamh agam dearbhú réasúnach a fháil ar cé acu atá nó nach bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhiráiteas ábhartha, bíodh calaóis nó earráid mar chúis leis. Is ionann dearbhú réasúnach agus leibhéal ard dearbhaithe. Mar sin féin, ní deimhniú é gur i ngach cás ina bhfuil sé ann a bhraithfeair míráiteas ábhartha le linn iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht. Is féidir le míráitis teacht as calaóis nó earráid agus meastar iad a bheith ábhartha más rud é, ina n-aonar nó sa chomhiomlán, go bhféadfaí a bheith ag súil leis le réasún go rachadh siad i bhfeidhm ar chinntí eacnamaíocha a dhéanann úsáideoirí ar bhonn na ráiteas airgeadais sin.

Mar chuid d'iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht, úsáidim breithiúnas gairmiúil agus coinnim sceipteachas gairmiúil ar bun ar fud an iniúchta. Le linn déanamh amhlaidh,

- Déanaim sainaitheint agus measúnú ar na rioscaí a bhaineann le míráiteas ábhartha a bheith sna ráitis airgeadais, bíodh calaóis nó earráid mar chúis leis; ceapaim nósanna imeachta iniúchóireachta atá freagrúil do na rioscaí sin agus cuirim i bhfeidhm iad; agus faighim fianaise iniúchta is leor agus is cuí chun bonn a thabhairt do mo thuairim. Is airde an baol nach mbraithfeair míráiteas ábhartha de bharr calaoise ná de bharr earráide, toisc go bhféadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnamh d'aon ghnó, mífhaisnéis nó sárú ar rialú inmheánach a bheith i gceist le calaóis.
- Gnóthaím tuiscint ar an rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchóireachta a cheapadh atá cuí sna himthosca, seachas chun tuairim a chur in iúl ar a éifeachtaí atá na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim meastóireacht ar a chuí atá na beartais chuntasáochta a úsáideadh agus ar a réasúnaí atá na meastacháin chuntasáochta agus an nochtadh gaolmhar.
- Déanaim cinneadh ar a chuí atá sé bonn gnóthais leantaigh na cuntasáochta a úsáid agus, bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas, déanaim cinneadh ar cé acu is ann nó nach ann d'éiginnteacht ábhartha

a bhaineann le heachtraí nó dálaí a d'fhéadfadh amhras suntasach a chaitheamh ar an gcumas atá ag Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta leanúint de bheith ag feidhmiú mar ghnóthas leantach. Má chinnim gurb ann d'éiginnteacht ábhartha, ceanglaítear orm aird a tharraingt i mo thuarascáil ar an nochtadh gaolmhar sna ráitis airgeadais nó, i gcás nach leor an nochtadh sin, ceanglaítear orm mo thuairim a athrú. Tá mo chinntí bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas suas go dáta mo thuarascála. Mar sin féin, d'fhéadfadh eachtraí nó dálaí amach anseo a chur faoi deara go scoirfeadh Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta de bheith ag feidhmiú mar ghnóthas leantach.

- Déanaim meastóireacht ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear an nochtadh, agus ar cé acu a chuirtear nó nach gcuirtear na hidirbhearta agus na heachtraí bunúsacha i láthair ar bhealach cóir sna ráitis airgeadais.

Déanaim cumarsáid le Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta maidir le raon feidhme agus uainiú beartaíthe an iniúchta agus le fionnachtana suntasacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnaimh shuntasacha i rialú inmheánach a shainaithním le linn m'iniúchta, i measc ábhair eile.

Tuairiscím trí eisceacht i gcás, i mo thuairimse,

- nach bhfuair mé an fhaisnéis agus na mínithe ar fad a theastaigh uaim do m'iniúchadh, nó
- nár leor na taifid chuntasáochta chun mé a chumasú iniúchadh réidh cuí a dhéanamh ar na ráitis airgeadais, nó
- nach bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht leis na taifid chuntasáochta.

Faisnéis seachas na ráitis airgeadais

Ní chumhdaíonn mo thuairim ar na ráitis airgeadais an fhaisnéis eile atá curtha i láthair sna ráitis sin, agus ní chuirim aon chinneadh dearbhaithe in iúl ina leith.

I ndáil le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi na Caighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht an fhaisnéis eile atá curtha i láthair a léamh agus, le linn déanamh amhlaidh, a bhreithniú cé acu atá nó nach bhfuil an fhaisnéis eile neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó le heolas a gnóthaíodh le linn an iniúchta nó cé acu is cosúil nó nach cosúil ar shlí eile go ndearnadh míráiteas ábhartha uirthi. Más rud é, bunaithe ar an obair a rinne mé, go gcinnim go ndearnadh míráiteas ábhartha ar an bhfaisnéis eile sin, ceanglaítear orm an fíoras sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar ábhair eile

Déantar m'iniúchadh trí thagairt do na tosca speisialta a ghabhann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus lena n-oibriú. Tuairiscím i gcás go sainaithním ábhair ábhartha a bhaineann leis an dóigh ar seoladh gnó poiblí.

Féachaim le linn an iniúchta le fianaise a fháil ar rialtacht na n-idirbheart airgeadais. Tuairiscím i gcás go sainaithním aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí do na críocha a bhí beartaíthe ann nó nach ndearnadh idirbhearta de réir na n-údarás a bhí á rialú ann.

Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2022

	Nótaí	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 €	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 €
Ioncam	3	1,552,899	1,517,621
Costais riaracháin	5	<u>(1,600,784)</u>	<u>(1,292,406)</u>
(Easnamh) / barrachas oibriúcháin		(47,885)	225,215
Ús (iníoctha) / infhaighte	4	<u>(8,277)</u>	<u>(4,433)</u>
(Easnamh) / barrachas don bhliain		<u>(56,162)</u>	<u>220,782</u>
Tuilleamh coinnithe i dtús na bliana		<u>3,064,176</u>	<u>2,843,394</u>
Tuilleamh coinnithe ag deireadh na bliana		<u>3,008,014</u>	<u>3,064,176</u>

Tá nótaí 1 go 13 mar chuid de na Ráitis Airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ráiteas faoi Ioncam Cuimsitheach

don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2022

	Nótaí	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 €	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 €
(Easnamh) / Barrachas don bhliain		<u>(56,162)</u>	<u>220,782</u>
Cailteanais / (gnóthachain) ó thaithí ar oibleagáidí sochair scoir	10(b)	181,000	16,000
Athruithe ar thiomhdí is bunús le luach reatha na n-oibleagáidí sochar scoir		<u>(1,652,000)</u>	<u>(2,000)</u>
Iomlán (na ngnóthachan) / na gcaillteanas achtúireach sa bhliain		<u>(1,471,000)</u>	<u>14,000</u>
Coigeartú ar chistiú iarchurtha sochar scoir		<u>1,471,000</u>	<u>(14,000)</u>
Ioncam cuimsitheach iomlán don bhliain		<u>(56,162)</u>	<u>220,782</u>

Tá nótaí 1 go 13 mar chuid de na ráitis airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ráiteas Faoin Staid Airgeadais

amhail an 31 Nollaig 2022

	Nótaí	2022 €	2021 €
Sócmhainní neamhreacha			
Réadmhaoín, gléasra agus trealamh	7	<u>23,859</u>	<u>35,856</u>
Sócmhainní reatha			
Féichiúnaithe	8	133,802	121,905
Airgead agus coibhéisí airgid		<u>3,047,900</u>	<u>3,059,289</u>
		3,181,702	3,181,194
Creidiúnaithe (méideanna a bheidh dlite laistigh de bhliain amháin)			
Creidiúnaithe agus fabhruithe	9	<u>(197,547)</u>	<u>(152,874)</u>
Glansócmhainní reatha		2,984,155	3,028,320
Sochair scoir			
Oibleagáidí sochair scoir	10(b)	(2,575,000)	(531,000)
Sócmhainn cistiúcháin iarchurtha sochair scoir	10(c)	<u>2,575,000</u>	<u>531,000</u>
Glansócmhainní		<u>3,008,014</u>	<u>3,064,176</u>
Ionadaithe ag			
Tuilleamh coinnithe carntha	11	<u>3,008,014</u>	<u>3,064,176</u>

Tá nótaí 1 go 13 mar chuid de na Ráitis Airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ráiteas faoi Shreafaí Airgid

don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2022

	Nótaí	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 €	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 €
Glansreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí oibriúcháin			
(Easnamh) / barrachas oibriúcháin don bhliain		(47,885)	225,215
Cailteanas ar dhiúscairt sócmhainní seasta		-	297
Dímheas	7	20,363	18,482
(Méadú) / Laghdú ar fhéichiúnaithe		(11,897)	8,644
Méadú / (Laghdú) ar chreidiúnaithe		44,673	(75,717)
Glan-insreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí oibriúcháin			
		5,254	176,921
Sreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí infheistíochta			
Íocaíochtaí chun réadmhaoín, gléasra agus trealamh a cheannach	7	(8,366)	(4,800)
Sreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí maoiniúcháin			
Ús (a íocadh) / a fuarthas	4	(8,277)	(4,433)
(Laghdú) / méadú ar airgead tirim agus ar choibhéisí airgid thirim			
		(11,389)	167,688
Airgead agus coibhéisí airgid i dtús na bliana airgeadais			
		3,059,289	2,891,601
Airgead agus coibhéisí airgid ag deireadh na bliana airgeadais			
		3,047,900	3,059,289

Tá nótaí 1 go 13 mar chuid de na ráitis airgeadais seo.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

1 | Beartais Chuntasaíochta

Tá na beartais shuntasacha chuntasaíochta ar ghlac Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta iad leagtha amach thíos. Cuireadh i bhfeidhm go comhsheasmhach iad le linn na bliana agus le linn na tréimhse roimhe.

(a) Ráiteas faoi Chomhlíonadh

Ullmhaíodh na ráitis airgeadais i gcomhréir le Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais 102 (“FRS 102”) arna eisiúint ag an gComhairle Tuairiscithe Airgeadais, rud arb é an caighdeán tuairiscithe airgeadais is infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann é.

(b) Bonn an Ullmhúcháin

Ullmhaítear na ráitis airgeadais ar bhonn fabhrúithe de réir na bprionsabal cuntasaíochta a bhfuil glacadh leo agus faoi choinbhinsiún an chostais stairiúil.

(c) Ioncam Tobhaigh

Is ionann ioncam tobhaigh agus an méid is infhaighte faoin gceadúnas ag an Rialálaí ó oibrítheoir an Chrannchuir Náisiúnta maidir leis an mbliain.

(d) Aithint Caiteachais

Aithnítear caiteachas sna ráitis airgeadais ar bhonn fabhrúithe, de réir mar a thabhaítear é.

(e) Réadmhaoin, gléasra agus trealamh

Luaitear réadmhaoin, gléasra agus trealamh de réir costais lúide dímheas carntha. Ríomhtar dímheas, a ghearrtar ar an Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas, d'fhonn costas na sócmhainní a dhíscríobh i rith a saoil mheasta úsáidigh faoi mhodh na líne dírí, ar ráta bliantúil 25% le haghaidh feabhsuithe léasachta, ar ráta bliantúil 331/3% le haghaidh trealamh ríomhairí agus an chórais teileafóin agus ar ráta bliantúil 20% le haghaidh na sócmhainní eile go léir ón dáta éadála.

(f) Airgeadraí Eachtracha

Cuirtear na ráitis airgeadais i láthair in Euro (€).

Aistrítear idirbhearta atá ainmnithe in airgeadraí eachtracha go euro i rith na bliana agus cuirtear iad ar áireamh sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas don bhliain.

Aistrítear sócmhainní agus dliteanais airgeadaíochta atá ainmnithe in airgeadraí eachtracha go euro de réir na rátaí malairte atá i bhfeidhm ar dháta an chláir comhardaithe agus cuirtear na gnóthachain agus na cailteanais a thagann chun cinn ar áireamh sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas don bhliain.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

1 | Beartais Chuntasaíochta (ar lean)

(g) Sochair fostaithe

Sochair ghearrthéarmacha

Aithnítear sochair ghearrthéarmacha amhail pá saoire mar speansas sa bhliain agus cuirtear sochair atá fabhráithe ag deireadh na bliana ar áireamh san fhigiúr Creidiúnaithe agus fabhrúithe sa Ráiteas faoin Staid Airgeadais.

Sochair scoir

Foráiltear leis an Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, go bhféadfaidh an Rialálaí, le toiliú an Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe, coinniollacha seirbhíse na foirne a chinneadh.

San am i láthair, tá an Rialálaí ag bunú socrúithe pinsin i leith gach fostaí i gcomhar leis an Roinn agus tá sé ag déanamh na n-asbhaintí riachtanacha ó thuarastail. Aistrítear iad chuig an Státchiste gach mí i riaráiste, mar atá comhaontaithe leis an Roinn.

Tá an Rialálaí ag déanamh soláthar do ranníocaíochtaí fostóra a dhéanamh ar ráta 30% do chomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í (ranníocaíocht neamhphearsanta pinsin), ar ráta 25% do chomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í (ranníocaíocht phearsanta pinsin) agus ar ráta is ionann agus trí huairé ranníocaíochtaí fostaithe do chomhaltaí den Scéim Aonair.

Dheimhnigh an Roinn le déanaí go bhfuil sochair phinsin na gcomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í le cistiú ón Státchiste Lárnach. Déantar soláthar do dhliteanas pinsin na gcomhaltaí uile Scéime i dteannta sócmhainn meaitseála a aithint le haghaidh chistiú an dliteanais ó fhoinsí Státchiste. Roimhe sin, níor aithníodh an dliteanas pinsin agus an tsócmhainn meaitseála i ndáil le comhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í sna ráitis airgeadais ach nochtadh iad trí bhíthin nóta (féach Nóta 10).

(h) Breithiúnais agus mheastacháin chriticiúla chuntasaíochta

Agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú, ceanglaítear ar an lucht bainistíochta breithiúnais, meastacháin agus toimhdí a dhéanamh a théann i bhfeidhm ar na méideanna a thuiriscítear le haghaidh sócmhainní agus dliteanas amhail ar dháta an ráitis faoin staid airgeadais agus ar na méideanna a thuiriscítear le haghaidh ioncain agus speansas le linn na bliana. Fágann cineál an mheastacháin, áfach, go bhféadfadh torthaí iarbhir bheith difriúil leis na meastacháin sin. Is iad na breithiúnais seo a leanas na breithiúnais a raibh an éifeacht is suntasaí acu ar na méideanna a aithnítear sna ráitis airgeadais.

Dímheas agus Luachanna Iarmharacha

Rinne an Rialálaí athbhreithniú ar shaol úsáideach agus luachanna iarmharacha bainteacha gach aicme sócmhainne seasta agus tháinig sé ar an gconclúid gur cuí atá an saol úsáideach agus na luachanna iarmharacha.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

1 | Beartais Chuntasáíochta (ar lean)

Sochair scoir

Aithnítear dliteanais phinsin sna ráitis airgeadais, agus baintear úsáid i luacháil achtúireach ar na dliteanais sin, a ndéanann achtúire cáilithe í, as toimhdí airgeadais sonracha mar atá leagtha amach i nóta 10.

2 | Bunú oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Bunaíodh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faoi alt 7 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Tá an oifig lonnaithe i mBloc D, Ionad Irish Life, Baile Átha Cliath 1. Tugtar Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar shealbhóir na hOifige. Tá sonraí faoi oibríochtaí an Rialálaí agus faoina phríomhghníomhaíochtaí tugtha i dTuarascáil an Rialálaí i gCuid 1.

3 | Ioncam

Foráiltear le halt 24 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, go n-íocfaidh oibritheoir an Chrannchuir Náisiúnta tobhach bliantúil leis an Rialálaí. Is ionann méid an tobhaigh, mar atá sonraithe sa cheadúnas leis an oibritheoir, agus €1,500,000 in aghaidh na bliana. Tá an méid sin faoi réir innéacsú leis an Treoir Praghsanna do Thomhaltóirí. Don bhliain 2022, chuir an t-oibritheoir i bhfeidhm an mheán-Treoir Praghsanna do Thomhaltóirí de 2.33% don 12 mhí dar críoch an 31 Nollaig 2021 ar fhoilsigh an Phríomh-Oifig Staidrimh í i mí Eanáir 2022.

	2022	2021
	€	€
Ioncam tobhaigh don bhliain	<u>1,552,899</u>	<u>1,517,621</u>

4 | Costais Úis

Ar áireamh san ús iníoctha is ionann agus €8,277 (2021: €4,433) atá muirir úis dhiúltaigh is ionann agus €8,497 (2021: €4,407), glan ó ús infhaighte is ionann agus €220. Tagann muirir úis dhiúltaigh chun cinn mar thoradh ar chistí a choimeádtar i dtaisce.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

5 | Costais Riaracháin

	2022	2021
	€	€
Tuarastail agus costais foirne	918,995	872,085
Costais saothair sheachfhoinsithe	99,986	-
Táillí gairmiúla (Nóta 6)	279,474	154,220
Iniúchóireacht sheachtrach*	18,900	17,200
Iniúchóireacht inmheánach	17,561	23,309
Cíos, muirir sheirbhíse agus cothabháil	120,865	118,461
Glantachán, solas agus teas	4,159	2,450
Árachas	29,746	22,662
Taisteal agus cothú	2,019	452
Earcaíocht	9,517	-
Costais oiliúna agus táillí ballraíochta	21,749	16,171
Soláthairtí agus trealamh oifige	3,253	3,256
Teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide	41,717	30,910
Foilseacháin	8,569	10,738
Dímheas	20,363	18,482
Costais riaracháin eile	3,911	2,010
	1,600,784	1,292,406

* Áirítear le hiniúchóireacht sheachtrach méid €7,600 (2021: €6,900) as táillí iniúchóireachta i ndáil le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

6 | Táillí Gairmiúla

	2022	2021
	€	€
Seirbhísí dlí	28,803	84,012
Seirbhísí comhairleacha cánach agus airgeadais	6,273	4,073
Caidreamh poiblí/margaíocht	56,215	30,661
Pinsin agus acmhainní daonna	6,100	8,191
Comhairleacht Crannchuir	11,685	-
Taighde	152,248	-
TF agus seirbhísí eile	18,150	27,283
	279,474	154,220

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

7 | Réadmhaoín, gléasra agus trealamh

	Feabhsúcháin Léasachta €	Trealamh Ríomhaire €	Feisteas, Troscán agus Trealamh Oifige €	Córas Teileafóin €	Iomlán €
Costas					
Ag an 31 Nollaig 2021	48,839	39,218	8,736	4,182	100,975
Breiseanna le linn na bliana	-	3,980	4,386	-	8,366
Díúscairtí le linn na bliana	-	-	-	-	-
Ag an 31 Nollaig 2022	<u>48,839</u>	<u>43,198</u>	<u>13,122</u>	<u>4,182</u>	<u>109,341</u>
Dímheas					
Ag an 31 Nollaig 2021	25,091	29,184	6,662	4,182	65,119
Muirear don bhliain	12,210	7,097	1,056	-	20,363
Dímheas ar dhiúscairtí	-	-	-	-	-
Ag an 31 Nollaig 2022	<u>37,301</u>	<u>36,281</u>	<u>7,718</u>	<u>4,182</u>	<u>85,482</u>
Glanluach Leabhar					
Ag an 31 Nollaig 2022	<u>11,538</u>	<u>6,917</u>	<u>5,404</u>	-	<u>23,859</u>
Ag an 31 Nollaig 2021	<u>23,748</u>	<u>10,034</u>	<u>2,074</u>	-	<u>35,856</u>

Tá feabhsuithe léasachta is ionann agus €48,839 agus a caipitlíodh sa bhliain 2019 á ndímheas thar thréimhse ceithre bliana, arb í an tréimhse atá fágtha faoin léas réadmhaoine go dtí mí na Samhna 2023 í.

8 | Féichiúnaithe

	2022 €	2021 €
Ioncam fabhraithe	89,474	83,261
Réamhíocaíochtaí	<u>44,328</u>	<u>38,644</u>
	<u>133,802</u>	<u>121,905</u>

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

9 | Creidiúnaithe (méideanna a bheidh dlite laistigh de bhliain amháin)

	2022	2021
	€	€
Creidiúnaithe trádála agus fabhruithe	155,906	115,746
Ranníocaíochtaí pinsin (Nóta 10)	14,309	13,001
ÍMAT/ÁSPC	22,429	20,122
Ranníocaíocht bhreise aoisliúntais	2,156	1,935
Dliteanas PSWT	2,677	2,013
Dliteanas CBL	70	57
	197,547	152,874

10 | Soláthar pinsin

Cuireadh dréachtscéim pinsin sochair shainithe d'Oifig an Rialálaí, bunaithe ar Scéim Eiseamláireach na Seirbhíse Poiblí, faoi bhráid na Roinne Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe an 24 Samhain 2015 agus tá sí ag fanacht lena ceadú.

Maidir leis an ráta ranníocaíochtaí sa bhliain, lena n-áirítear ranníocaíochtaí ón bhfostóir atá cothrom le 30% den phá inphinsin do chomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í (ranníocaíocht neamhphearsanta pinsin), le 25% den phá inphinsin do chomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í (ranníocaíocht phearsanta pinsin) agus le trí huairé ranníocaíochtaí na bhfostaithe do chomhaltaí faoin Acht um Pinsin na Seirbhíse Poiblí (Scéim Aonair agus Forálacha Eile), 2012 (i.e., comhaltaí den Scéim Aonair), comhaontaítear iad leis an Roinn agus aistrítear iad chuig an Stáitchiste, mí amháin i riaráiste. Ag an 31 Nollaig 2022, is ionann agus €14,309 méid na ranníocaíochtaí atá le haistriú chuig an Stáitchiste.

Comhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í

Maidir le comhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í, dheimhnigh an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe le déanaí go nglacann an Stáitchiste Lárnach leis an dliteanas i leith sochair scoir is iníochta le comhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í. Maidir leis na ranníocaíochtaí uile ó fhostóirí agus ó fhostaithe atá bunaithe ar chéatadán de thuarastail na gcomhaltaí den scéim, aistrítear iad chuig an Stáitchiste Lárnach mar atá comhaontaithe leis an Roinn. Aithnítear dliteanas pinsin na gcomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í agus an tsócmhainn meaitseála den chéad uair riamh ar an Ráiteas faoin Staid Airgeadais ag an 31 Nollaig 2022. B'ionann agus €3,200,000 an dliteanas pinsin do chomhaltaí de Scéim nach í an Scéim Aonair í ag an 31 Nollaig 2021, mar a nochtadh trí bhíthin nóta i gcuntais na bliana roimhe.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

10 | Soláthar pinsin (ar lean)

Comhaltaí den Scéim Aonair

Maidir le comhaltaí den Scéim Aonair, forordaíodh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta mar údarás iomchuí chun críche na Scéime Aonair sa bhliain 2019. Déantar ranníocaíochtaí ó fhostaithe agus ranníocaíochtaí ón bhfostóir a aistriú ar bhonn míosúil chuig an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe de réir an Achta um Pinsin na Seirbhíse Poiblí (Scéim Aonair agus Forálacha Eile), 2012.

Toimhdí Achtúireacha

Maidir leis an dliteanas ar gach comhalta den Scéim mar a dhéantar soláthar dó sna ráitis airgeadais, tá sé bunaithe ar luacháil achtúireach a rinne achtúire cáilithe trí úsáid a bhaint as na toimhdí airgeadais thíos chun críche FRS 102.

	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022	An bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021
Ráta lascaine	3.80%	1.30%
Ráta méadaithe i dtuarastail	4.10%	3.50%
Ráta méadaithe ar phinsin	3.6%	3.0%
Boilsciú	2.6%	2.0%

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

10 | Soláthar pinsin (ar lean)

(a) Costais Sochair Scoir

Anailís ar na costais sochair scoir a cuireadh ar an Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim.

Costais Sochair Scoir	Scéim nach í an Scéim		2022	2021*
	Aonair í	Aonair		
	€	€	€	€
Ranníocaíochtaí Iomlána ón bhFostóir	90,687	55,317	146,004	52,111
Costais Seirbhíse Reatha**	149,000	84,000	233,000	83,000
Costais Úis	43,000	8,000	51,000	4,000
Coigeartuithe ar Chistiú Iarchurtha Pinsin ón Státhiste	(192,000)	(92,000)	(284,000)	(87,000)
An t-iomlán a cuireadh ar an Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim	90,687	55,317	146,004	52,111

* Ní bhaineann an figiúr don bhliain 2021 ach amháin le comhaltaí den Scéim aonair mar atá nochtá i gcuntais bhliantúla na bliana 2021.

** Cuireadh ranníocaíochtaí ó fhostaithe ar áireamh agus costais seirbhíse reatha á ríomh.

Ní mór do chomhlachtaí seirbhíse poiblí atá "á gcistiú go hiomlán nó go príomha as foinsí seachas go díreach nó go neamhdhíreach as an bPríomh-Chiste" ranníocaíochtaí ón bhfostóir a íoc. Mar chomhlacht poiblí féinmhaoinitheach, is ionann an méid €146,004 agus dliteanas Oifig an Rialálaí i leith ranníocaíochtaí ón bhfostóir i ndáil le gach comhalta den Scéim. Íoctar na méideanna sin leis an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe gach mí i riaráiste.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

10 | Soláthar pinsin (ar lean)

(b) Gluaiseacht i nglanoibleagáidí sochar scoir na scéime sa bhliain airgeadais

	Scéim nach í an Scéim Aonair í €	An Scéim Aonair €	2022 €	2021* €
Glandliteanas Pinsin ag an 1 Eanáir	3,200,000	531,000	3,731,000	401,000
Costais Seirbhíse Reatha	149,000	84,000	233,000	83,000
Ranníocaíochtaí Fostaithe	13,000	18,000	31,000	29,000
Costais Úis	43,000	8,000	51,000	4,000
Caillteanais/(gnóthachain) ó thaithí ar dhliteanais scéime	141,000	40,000	181,000	16,000
Athruithe i dtoimhdí	(1,428,000)	(224,000)	(1,652,000)	(2,000)
Glandliteanas Pinsin ag an 31 Nollaig	<u>2,118,000</u>	<u>457,000</u>	<u>2,575,000</u>	<u>531,000</u>

* Ní bhaineann an figiúr don bhliain 2021 ach amháin le comhaltaí den Scéim aonair mar atá nochtá i gcuntais bhliantúla na bliana 2021.

(c) Cistiú iarchurtha le haghaidh sochair scoir

Aithníonn Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na méideanna seo mar shócmhainn atá comhfhreagrach don dliteanas iarchurtha neamhchistithe le haghaidh sochair scoir, bunaithe ar an tacar toimhdí atá tuairiscithe thuas agus ar roinnt eachtraí san am atá thart. Áirítear leis na heachtraí sin an bonn reachtúil don scéim sochair scoir a bhunú, Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a fhorordú mar údarás iomchuí chun críocha na Scéime Aonair agus an beartas agus an cleachtas atá i bhfeidhm faoi láthair i ndáil le pinsin seirbhíse poiblí a chistiú, lena n-áirítear ranníocaíochtaí ó fhostaithe agus an próiseas meastachán bliantúil.

(d) Oibleagáidí sochair shainithe

	2022 €	2021 €
Oibleagáidí sochair shainithe	2,575,000	531,000

* Ní bhaineann an figiúr don bhliain 2021 ach amháin le comhaltaí den Scéim aonair mar atá nochtá i gcuntais bhliantúla na bliana 2021.

Nótaí

(mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

11 | Tuilleamh Coinnithe Carntha

	2022
	€
I dtús na bliana	3,064,176
(Easnamh) don bhliain	<u>(56,162)</u>
Tuilleamh coinnithe ag deireadh na bliana	<u>3,008,014</u>

12 | Ceangaltais Chaipitil

Ní raibh aon cheangaltais maidir le caiteachas caipitil ann ag an 31 Nollaig 2022.

13 | Ceadú na Ráiteas Airgeadais

Cheadaigh Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na ráitis airgeadais an 26 Bealtaine 2023.

3

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta Tuarascáil agus Ráitis Airgeadais

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí	61
Ráiteas faoi Rialú Inmheánach	62
Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste	66
Cuntas ar Fháiltais agus ar Íocaíochtaí / Cuntas Cúlchiste	68
Nótaí leis na Ráitis Airgeadais	69

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráiteas Rialachais agus Ráiteas faoi Fhreagrachtaí

Rialachas

Tá Ciste an Chrannchuir Náisiúnta bunaithe faoi alt 8 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 1986, agus leanann sé de bheith ann de réir alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Is é atá sa Chiste ná cuntas bainc singil a choinnítear le Banc Ceannais na hÉireann. Níl aon fhostaithe ná stiúrthóirí ag an gCiste.

Freagrachtaí an Rialálaí

Is leagtha amach san Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, atá freagrachtaí an Rialálaí i ndáil leis an gCiste. Faoi alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, déanann an Rialálaí an Ciste a bhainistiú agus a rialú. De bhreis air sin, ceanglaítear ar an Rialálaí cuntais an Chiste a chur faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste gach bliain lena n-iniúchadh agus ní mór cóip d'achomre na gcuntas iniúchta agus cóip de thuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste orthu sin a leagan os comhair an dá Theach den Oireachtas.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

26 Bealtaine 2023

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Raon Freagrachta

Aithním an fhreagracht as a chinntiú go ndéantar córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh a chothabháil agus a fheidhmiú i ndáil le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta. Agus an fhreagracht sin á comhlíonadh, tugtar aird ar cheanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016), mar a bhaineann sé le hOifig an Rialálaí agus le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh deartha chun riosca a choinneáil ar leibhéal inghlactha, seachas deireadh a chur leis. Dá bhrí sin, ní fhéadann an córas ach dearbhú réasúnach agus ní dearbhú iomlán a chur ar fáil go gcosnaítear sócmhainní, go n-údaráítear idirbhearta agus go dtaifeadtar iad go cuí agus go gcoisctear earráidí ábhartha agus mírialtachtaí nó go mbraitear iad ar bhealach tráthúil.

Bhí an córas rialaithe inmheánaigh, atá ag teacht leis an treoir arna heisiúint ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe, i bhfeidhm do Chiste an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 agus suas go dtí an dáta a ceadaíodh na ráitis airgeadais.

Cumas le Riosca a Láimhseáil

Tá Ciste an Chrannchuir Náisiúnta bunaithe faoi alt 8 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 1986, agus déanann an Rialálaí é a bhainistiú agus a rialú.

Chuir Oifig an Rialálaí feidhm iniúchóireachta inmheánaí ar bun a bhfuil sách acmhainní aici agus a sheolann clár oibre a chomhaontaítear liom, i ndáil le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

Chuir Oifig an Rialálaí beartas bainistíochta riosca le chéile, rud ina leagtar amach an fonn riosca atá air, na próisis bhainistíochta riosca atá i bhfeidhm agus na ról atá ag bail foirne agus na freagrachtaí atá orthu ó thaobh riosca de. Eisíodh an beartas chuig gach ball foirne, a bhfuiltear ag súil leis go n-oibreoidh siad de réir bheartais bhainistíochta riosca Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, go gcuirfidh siad an lucht bainistíochta ar an eolas faoi rioscaí agus laigí rialaithe atá ag teacht chun cinn agus go nglacfaidh siad freagracht as rioscaí agus rialuithe laistigh dá réimse oibre féin.

An Creat Riosca agus Rialaithe

Chuir Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta córas bainistíochta riosca chun feidhme i ndáil le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta, rud lena saináithnítear agus lena dtuairiscítear na príomhrioscaí atá ann agus na gníomhartha bainistíochta atá á ndéanamh chun dul i ngleic leis na rioscaí sin agus, a mhéid is féidir é, chun na rioscaí sin a mhaolú.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina leagtar amach na príomhrioscaí atá roimh Chiste an Chrannchuir Náisiúnta. Rinneadh na rioscaí sin a shaináithint, a mheas agus a ghrádú bunaithe ar a shuntasáil atá siad. Déantar an clár a athbhreithniú agus a thabhairt cothrom le dáta trí huair sa bhliain. Úsáidtear an toradh ar an obair sin chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh agus chun a chinntiú go gcoinnítear rioscaí ar leibhéal inghlactha.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Mionsonraítear sa chlár rioscaí na rialuithe agus na gníomhartha a theastaíonn chun maolú a dhéanamh ar rioscaí agus ar na freagrachtaí a leagtar ar bhaill foirne shonracha as rialuithe a oibriú. Deimhním go bhfuil timpeallacht rialaithe i bhfeidhm a bhfuil na gnéithe seo a leanas mar chuid di:

- ▶ taifeadadh nósanna imeachta le haghaidh gach príomhphróisis gnó,
- ▶ sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal bainistíochta, agus cuntasacht chomhfhreagrach ag gabháil leo,
- ▶ tá córais i bhfeidhm a bhfuil mar aidhm leo slándáil na gcóras teicneolaíochta faisnéise agus cumarsáide a chinntiú, agus
- ▶ tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint.

Faireachán agus Athbhreithniú Leanúnach

Cuireadh nósanna imeachta foirmiúla ar bun in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta le haghaidh faireachán a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus cuirtear easnaimh rialaithe in iúl go tráthúil dóibh sin atá freagrach as gníomhaíocht cheartaitheach a dhéanamh. Deimhním go bhfuil na córais faireacháin leanúnaigh seo a leanas i bhfeidhm:

- ▶ struchtúr eagrúcháin a bhfuil nósanna imeachta soiléire aige maidir le hoibriú agus le tuairisciú;
- ▶ teorainneacha údarúcháin, leithscaradh dualgas agus údarais tharmlogthe chun idirbhearta Chiste an Chrannchuir Náisiúnta a cheadú agus a phróiseáil;
- ▶ córas chun taifeadadh agus réiteach na n-idirbheart uile a éascú agus chun rian iomlán iniúchta a chur ar fáil maidir leis na hidirbhearta a phróiseáiltear;
- ▶ próisis chun rioscaí gnó a shainaithint agus a mheas trí na nithe seo a leanas a dhéanamh:
 - ▶ cineál, méid agus impleachtaí airgeadais na rioscaí atá roimh Chiste an Chrannchuir Náisiúnta a shainaithint, lena n-áirítear an méid agus na catagóirí a mheasaim a bheith inghlactha
 - ▶ measúnú a dhéanamh ar an dóchúlacht go dtarlóidh na rioscaí sainaitheanta
 - ▶ measúnú a dhéanamh ar chumas na hOifige na rioscaí a tharlaíonn a bhainistiú agus a mhaolú;
- ▶ faireachán agus réiteach a dhéanamh gach seachtain ar na méideanna arna bpróiseáil i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta;
- ▶ sraith polasaithe agus nósanna imeachta i dtaca le rialuithe oibriúcháin agus airgeadais;
- ▶ nósanna imeachta maidir le faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht na gcóras rialaithe inmheánaigh, lena n-áirítear obair na Feidhme Iniúcháireachta Inmheánaí agus athbhreithnithe lucht bainistíochta.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Socruithe Oibrithe Cumaisc

Tá próisis rialaithe Oifig an Rialálaí comhoiriúnach le socruithe oibrithe cumaisc na hOifige.

Baintear é sin amach tríd an timpeallacht rialaithe a bhainistiú go gníomhach, lena n-áirítear:

- ▶ Bainistíocht oibríochtúil – ag obair dó i gcomhar leis an bhfoireann bhainistíochta, déanann an Rialálaí na rialuithe ábhartha uile a bhreithniú agus a thaifeadadh i gcomhthéacs oibrithe cumaisc agus athbhreithníonn sé rialuithe ar bhealach tráthúil, de réir mar ba ghá;
- ▶ Saincheisteanna oibríochtúla – déanann an Rialálaí faireachán ar rialuithe chun a chinntiú go bhfuil údaruithe cuí i bhfeidhm, go ndéantar réitigh chuí agus fíoruithe cuí ar bhealach tráthúil, agus go gcoinnítear leithscaradh cuí dualgas ar bun;
- ▶ An Coiste Airgeadais – déanann an Coiste Airgeadais faireachán ar oibriú rialuithe;
- ▶ An Coiste Riosca – déanann an Coiste Riosca faireachán ar rioscaí agus ar rialuithe gaolmhara;
- ▶ An Fheidhm Iniúcháireachta Inmheánaí – déanann an Fheidhm Iniúcháireachta Inmheánaí measúnú ar éifeachtacht na rialuithe;
- ▶ Córais TF – ag obair dó i gcomhar le speisialtóirí TF seachfhoinsithe, déanann an Rialálaí faireachán ar éifeachtacht na rialuithe, go háirithe maidir le rochtain agus le slándáil;
- ▶ Oiliúint Foirne – trí oiliúint sceidealaithe a cur ar an bhfoireann ar fad gach bliain, cinntíonn an Rialálaí feasacht agus díriú ar thimpeallacht láidir rialaithe a choinneáil ar bun nuair atá baill foirne ag obair san oifig agus go cianda;
- ▶ Rialuithe fisiciúla, thug an Rialálaí rialuithe fisiciúla cuí isteach chun leanúnachas a chinntiú i bhfeidhmeanna na hOifige a chomhlíonadh agus i dtimpeallacht shábháilte oibre a sholáthar do gach ball foirne;
- ▶ Soláthar aschur – déanann an Rialálaí faireachán ar an soláthar aschur ar fud na hOifige chun a chinntiú go bhfuil feidhmeanna an Rialálaí á gcomhlíonadh;
- ▶ Calaois – déanann an Rialálaí breithniú sonrath ar an riosca calaoise agus cinntíonn sé go bhfuil rialuithe cuí i bhfeidhm chun rioscaí den sórt sin a mhaolú.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Soláthar

Mar gheall ar chineál Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, ní thagann aon nithe soláthair chun cinn.

Athbhreithniú ar Éifeachtacht

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta chun faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe Chiste an Chrannchuir Náisiúnta. Obair na n-iniúcháirí inmheánacha agus seachtracha agus na mbainisteoirí sinsearacha laistigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta atá freagrach as an gcreat rialaithe inmheánaigh a fhorbairt agus a chothabháil, déanann siad eolas d'fhaireschán agus athbhreithniú Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh.

Deimhním go ndearnadh athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh i ndáil leis an mbliain 2022 agus gur cuireadh i gcrích é faoin 31 Márta 2023.

Saincheisteanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor sainaithníodh sa rialú inmheánach i dtaca leis an mbliain 2022 aon laigí is gá a nochtadh sna ráitis airgeadais.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

26 Bealtaine 2023

Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste **Comptroller and Auditor General**

Tuarascáil le cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Tuairim ar na ráitis airgeadais

Rinne mé iniúchadh ar ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta arna n-ullmhú ag Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 faoi alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Cuimsíonn na ráitis airgeadais an cuntas ar fháltais agus ar íocaíochtaí, an cuntas cúlchiste agus nótaí gaolmhara.

I mo thuairim, cuirtear i láthair go cuí sna ráitis airgeadais

- na híocaíochtaí isteach i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta agus na híocaíochtaí amach as don bhliain 2022, agus
- iarmhéid an Chiste ag an 31 Nollaig 2022.

Bonn na tuairime

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht arna bhfógairt ag Eagraíocht Idirnáisiúnta na nUasfhoras Iniúchóireachta. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm faoi na caighdeáin sin. Táim neamhspleách ar Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus chomhlíon mé na freagrachtaí eiticiúla eile atá orm de réir na gcaighdeán.

Creidim gur leor agus cuí an fhianaise iniúchta a fuair mé chun bonn a thabhairt do mo thuairim.

Tuarascáil ar an ráiteas faoi rialú inmheánach agus ar ábhair eile

Chuir an Rialálaí ráiteas faoi rialú inmheánach i láthair i dteannta na ráiteas airgeadais. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm tuairisciú ar an bhfaisnéis sa ráiteas agus ar ábhair áirithe eile ar a dtuairiscím trí eisceacht.

Níl aon rud le tuairisciú agam ina leith sin.

Seamus McCarthy
An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste

30 Bealtaine 2023

Aguisín a ghabhann leis an tuarascáil

Freagrachtaí Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (an Rialálaí)

Leagtar amach sa ráiteas rialachais agus sa ráiteas faoi fhreagrachtaí na freagrachtaí atá ar an Rialálaí i ndáil leis na ráitis airgeadais. Is iad sin

- ráitis airgeadais bhliantúla a ullmhú mar a cheanglaítear le halt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013
- a chinntiú go gcuirtear i láthair go cuí sna ráitis airgeadais gnóthaí Chiste an Chrannchuir Náisiúnta ag deireadh na bliana agus idirbhearta an Chiste sa bhliain
- rialtacht na n-idirbhearta a chinntiú, agus
- cur chun feidhme a dhéanamh ar cibé rialú inmheánach a mheasann an Rialálaí a bheith riachtanach chun ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíríteas ábhartha, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 44 d'Acht 2013 ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta a iniúchadh agus tuairisc a thabhairt do Thithe an Oireachtais orthu.

Tá sé mar chuspóir agam agus an t-iniúchadh á dhéanamh agam dearbhú réasúnach a fháil ar cé acu atá nó nach bhfuil na ráitis airgeadais ina n-íomláine saor ó mhíríteas ábhartha, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis. Is ionann dearbhú réasúnach agus leibhéal ard dearbhaithe. Mar sin féin, ní deimhniú é gur i ngach cás ina bhfuil sé ann a bhraithfear míráiteas ábhartha le linn iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht. Is féidir le míráitis teacht as calaois nó earráid agus meastar iad a bheith ábhartha más rud é, ina n-aonar nó sa chomhiomlán, go bhféadfaí a bheith ag súil leis le réasún go rachadh siad i bhfeidhm ar chinntí eacnamaíocha a dhéanann úsáideoirí ar bhonn na ráiteas airgeadais sin.

Mar chuid d'iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht, úsáidim breithiúnas gairmiúil agus coinním sceipteachas gairmiúil ar bun ar fud an iniúchta. Le linn déanamh amhlaidh,

- Déanaim sainaitheint agus measúnú ar na rioscaí a bhaineann le míráiteas ábhartha a bheith sna ráitis airgeadais, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis; ceapaim nósanna imeachta iniúchóireachta atá freagrúil do na rioscaí sin agus cuirim i bhfeidhm iad; agus faighim fianaise iniúchta is leor agus is cuí chun bonn a thabhairt do mo thuairim. Is airde an baol nach mbraithfí míráiteas ábhartha de bharr calaoise ná de bharr earráide, toisc go bhféadfadh claonphárteachas, brionnú, easnamh d'aon ghnó, mífhaisnéis nó sárú ar rialú inmheánach a bheith i gceist le calaois.

- Gnóthaím tuiscint ar an rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchóireachta a cheapadh atá cuí sna himthosca, seachas chun tuairim a chur in iúl ar a éifeachtaí atá na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim meastóireacht ar a chuí atá na beartais chuntasaíochta a úsáideadh agus ar a réasúnaí atá na meastacháin chuntasaíochta agus an nochtadh gaolmhar.

Déanaim cumarsáid leis an Rialálaí maidir le raon feidhme agus uainiú beartaithe an iniúchta agus le fionnachtana suntasacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnamh shuntasacha i rialú inmheánach a shainaithním le linn m'iniúchta, i measc ábhair eile.

Tuairiscím trí eisceacht i gcás, i mo thuairimse,

- nach bhfuair mé an fhaisnéis agus na mínte ar fad a theastaigh uaim do m'iniúchadh, nó
- nár leor na taifid chuntasaíochta chun mé a chumasú iniúchadh réidh cuí a dhéanamh ar na ráitis airgeadais, nó
- nach bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht leis na taifid chuntasaíochta.

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Ní chumhdaíonn mo thuairim ar na ráitis airgeadais an ráiteas faoi rialú inmheánach atá curtha i láthair sna ráitis sin, agus ní chuirim aon chinneadh dearbhaithe in iúl ina leith.

I ndáil le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi na Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht an ráiteas faoi rialú inmheánach atá curtha i láthair a léamh agus, le linn déanamh amhlaidh, a bhreithniú cé acu atá nó nach bhfuil an fhaisnéis sa ráiteas sin neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó le heolas a gnóthaíodh le linn an iniúchta nó cé acu is cosúil nó nach cosúil ar shlí eile go ndearnadh míráiteas ábhartha uirthi. Más rud é, bunaithe ar an obair a rinne mé, go gcinnim go ndearnadh míráiteas ábhartha ar an bhfaisnéis sin, ceanglaítear orm an fóras sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar ábhair eile

Déantar m'iniúchadh trí thagairt do na tosca speisialta a ghabhann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus lena n-oibriú. Tuairiscím i gcás go sainaithním ábhair ábhartha a bhaineann leis an dóigh ar seoladh gnó poiblí.

Féachaim le linn an iniúchta le fianaise a fháil ar rialtacht na n-idirbhearta airgeadais. Tuairiscím i gcás go sainaithním aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí do na críocha a bhí beartaithe ann nó nach ndearnadh idirbhearta de réir na n-údarás a bhí á rialú ann.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Cuntas ar Fháiltais agus ar Íocaíochtaí don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022

		2022		2021	
	Nóta	€'000	€'000	€'000	€'000
Méideanna a fuarthas ón oibritheoir	4		581,637		682,338
lúide:					
Méideanna a íocadh leis an oibritheoir i leith:	5				
Duaiseanna		233,837		286,724	
Teidlíocht an Oibritheora		<u>89,910</u>	<u>323,747</u>	<u>103,296</u>	<u>390,020</u>
			257,890		292,318
lúide:					
Méideanna a íocadh leis an Rialálaí i leith Thobhach an Rialálaí	8		<u>1,547</u>		<u>1,513</u>
			256,343		290,805
Ús ar Infheistíochtaí a fuarthas/(a íocadh)	6		<u>(185)</u>		<u>(204)</u>
			256,158		290,601
Méid a aistríodh chuig an bPríomh-Chiste (Laghdú)/Méadú in Infheistíocht	7		<u>(257,933)</u>		<u>(289,709)</u>
			<u>(1,775)</u>		<u>(892)</u>

An Cuntas Cúlchiste

		2022	2021
		€'000	€'000
Iarmhéid ar taisce an 1 Eanáir		21,595	20,703
(Laghdú)/Méadú in Infheistíocht		<u>(1,775)</u>	<u>892</u>
Iarmhéid ar taisce an 31 Nollaig	6	19,820	21,595
lúide:			
An Dliteanas i leith Thobhach an Rialálaí	8	(89)	(83)
Dliteanas do Chuntas an Chiste Duaiseanna	9	<u>(0)</u>	<u>0</u>
An t-iarmhéid ar fáil lena dháileadh tríd an bPríomh-Chiste	7	<u>19,731</u>	<u>21,512</u>

Tá nótaí 1 go 11 mar chuid de na Cuntais seo

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
26 Bealtaine 2023

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Nótaí leis na Cuntais

1 | An Crannchur Náisiúnta

Leanann an Crannchur Náisiúnta, a bunaíodh i 1986, ar aghaidh de réir an Achta um Chrannchur Náisiúnta, 2013 (“an tAcht”). An 30 Samhain 2014, thosaigh Premier Lotteries Ireland Limited (“PLI”), cuideachta chláráithe in Éirinn, mar oibritheoir faoi cheadúnas (“an Cheadúnas”) 20 bliain ar dheonaigh an tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe é an 27 Feabhra 2014.

2 | Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Leanann Ciste an Chrannchuir Náisiúnta (“an Ciste”), a bunaíodh faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 1986, de bheith ann de bhua alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Faoi alt 7 den Acht, cheap an tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh PFN agus Athchóirithe Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus, de réir alt 44 den Acht, déanann an Rialálaí an Ciste a bhainistiú agus a rialú.

Faigheann an Ciste fáltais de chuid an Chrannchuir Náisiúnta ón oibritheoir agus íoctar méideanna uaidh i leith duaiseanna, thobhach bliantúil an Rialálaí agus theidlíochtaí na n-oibritheoirí faoin gceadúnas. Aistríonn an Rialálaí cistí, ag eatraimh a gcinneann an tAire iad, chuig an Státchiste (tar éis soláthar cuí a dhéanamh do dhliteanais ionchasacha nó theagmhachas) lena gcur i bhfeidhm chun na gcríoch a leagtar amach san Acht. Ríomhtar na méideanna atá dlite do Lár-Chiste an Státchiste le haghaidh Dea-Chúiseanna a bheith cothrom le 65% den Ollioncam Cearrbhachais, mar a leagtar amach san Acht agus sa Cheadúnas. De réir an mhínithe atá i gClásal 1.1.24 den Cheadúnas, is é is Ollioncam Cearrbhachais ann ná na glandíolacháin iomlána lúide duaiseanna.

I gcomhréir le clásal 6.2 den Cheadúnas, is i mBanc Ceannais na hÉireann a fheidhmíonn an Rialálaí cuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta.

3 | Cuntais an Chiste

Mionsonraítear sna cuntais na méideanna a d’íoc an Ciste agus na méideanna a íocadh isteach sa Chiste sa bhliain faoi athbhreithniú mar aon le hanailís ar an iarmhéid atá ann ag deireadh na bliana. Faoi alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, ní mór cuntais an Chiste a bheith iniúchta ag an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste agus ní mór cóip d’achóimre na gcuntas iniúchta agus cóip de thuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste orthu sin a bheith leagtha ag an Rialálaí os comhair an dá Theach den Oireachtas.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Nótaí leis na Cuntais

4 | Méideanna a Fuarthas ón Oibritheoir

Mar a cheanglaítear leis an Acht, cuimsíonn na méideanna a fuarthas ón oibritheoir fáltais ó dhíolachán ticéad lúide luach saothair na miondíoltóirí agus duaiseanna beaga ar íoc miondíoltóirí iad. B'ionann na méideanna a fuarthas ón oibritheoir agus €582 mhilliún sa bhliain 2022 (2021: €682 mhilliún). Áirítear leis sin fáltas €9,547,410 i ndáil leis an mbliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 dá dtagraítear i Nóta 9 thíos.

Feidhm de Dhíolacháin táirgí Crannchuir Náisiúnta sa bhliain agus d'asbhaintí le haghaidh luach saothair miondíoltóirí agus le haghaidh duaiseanna arna n-íoc ag miondíoltóirí is ea na méideanna a fhaightear ón oibritheoir. Feidhm de na méideanna a ghintear le haghaidh Dea-Chúiseanna sa bhliain is ea na méideanna a aistrítear chuig an Státhchiste.

I sliocht ó ráitis airgeadais iniúchta Premier Lotteries Ireland DAC, an t-oibritheoir, arna n-iniúchadh ag Deloitte don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 agus a ullmhaíodh ar bhonn fabhrúithe, tugtar forbhreathnú ar na méideanna a thug an t-oibritheoir i gcuntas sa bhliain.

Sliocht ó Ráitis Airgeadais Iniúchta Premier Lotteries Ireland DAC don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022	2022 €'m	2021 €'m
Olldíolacháin ticéad	884.1	1,053.7
Duaiseanna	(484.9)	(585.9)
Dea-Chúiseanna	(259.5)	(304.0)

Is é an méid Dea-Chúiseanna €259.5 milliún (2021: €304.0 milliún) atá ar áireamh i ráitis airgeadais iniúchta an oibritheoir an méid atá inchurtha i leith Dea-Chúiseanna ar bhonn fabhrúithe ar Dhíolacháin a tháinig chun cinn sa bhliain 2022.

Is é an méid €257.9 milliún (2021: €289.7 milliún) atá ar áireamh mar 'Méid a aistríodh chuig an bPríomh-Chiste' sa Chuntas seo na haistriúithe iarbhir ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an bPríomh-Chiste sa bhliain go dtí an 31 Nollaig 2022 (féach Nóta 7).

Bunaithe ar an sliocht thuas ó ráitis airgeadais iniúchta an oibritheora, díorthaítear na céatadáin seo a leanas:

	2022	2021
Mar chéatadán d'olldíolacháin ticéad	%	%
Olldíolacháin ticéad	100%	100%
Duaiseanna*	54.8%	55.6%
Dea-Chúiseanna	29.3%	28.8%

* De réir alt 40(2) d'Acht an Chrannchuir Náisiúnta, 2013, is é a bheidh i luach iomlán na nduaiseanna a dháilfear sa Chrannchuir Náisiúnta in aon bhliain airgeadais de chuid an oibritheora méid is comhionann le, nó nach lú ná, 50 faoin gcéad den airgead go léir a fuair an t-oibritheoir an bhliain sin i leith ticéid Chrannchuir Náisiúnta a díoladh an bhliain sin nó cibé céatadán eile is mó ná sin a bheidh sonraithe sa cheadúnas.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Nótaí leis na Cuntais

5 | Méideanna a Íocadh leis an Oibritheoir

B'ionann na méideanna a íocadh ón gCiste leis an oibritheoir agus €324 mhilliún san iomlán sa bhliain 2022 (2021: €390 milliún). Bhain €234 mhilliún le híocaíochtaí duaise (2021: €287 milliún) agus bhain €90 milliún le teidlíocht an oibritheora (2021: €103 mhilliún). Áirítear leis na híocaíochtaí as teidlíocht oibritheora €90 milliún sa bhliain 2022 an íocaíocht €3,341,593 dá dtagraítear i Nóta 9 thíos i ndáil leis an mbliain dar críoch an 31 Nollaig 2021.

Íoctar méideanna duaise le Cuntas an Chiste Duaiseanna a gcoimeádann an t-oibritheoir é. Ceanglaítear ar bhuaiteoirí duaiseanna a nduaiseanna a éileamh laistigh den tréimhse riachtanach atá luaite i rialacha an chluiche iomchuí. Is gnách gurb ionann an tréimhse sin agus 90 lá. Mura n-éilíonn buaiteoirí a nduais laistigh den tréimhse riachtanach, tagann an duais chun bheith ina Duais Neamhéilithe Éagtha. Ba é €18.7 milliún méid na nDuaiseanna Neamhéilithe Éagtha a tháinig chun cinn sa bhliain 2022. De réir cheanglais shonracha Chlásal 6.9.2 den Cheadúnas chun an Crannchur Náisiúnta a Oibriú, géilltear Duaiseanna Neamhéilithe Éagtha i bhfabhar an oibritheora agus tá siad le húsáid ag an oibritheoir laistigh de 365 lá ón dáta ar ar géilleadh iad chun críche an Crannchur Náisiúnta a chur chun cinn agus chun na críche sin amháin.

6 | Infheistíochtaí an Chiste

Is i gcuntas taisce a choimeádtar i mBanc Ceannais na hÉireann a choinnítear an t-airgead ar fad de chuid an Chiste. Muirearaíodh ús diúltach ar an gcuntas seo ó mhí an Mheithimh 2014 go dtí an 26 Iúil 2022. Tháinig sé sin sna sála ar Chinneadh (CE/2014/23) ón mBanc Ceannais Eorpach a bhaineann le luach saothair taiscí, iarmhéideanna agus sealúchas cúlchistí iomarcacha, rud a rinne difear do luach saothair taiscí rialtais ag Banc Ceannais Náisiúnta. Ag teacht sna sála ar Chinntí ón mBanc Ceannais Eorpach sa bhliain 2022 a bhaineann le rátaí úis, níor tháinig aon ús chun cinn ar thaiscí i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta ón 27 Iúil 2022 go dtí an 13 Meán Fómhair 2022. Ón 14 Meán Fómhair 2022 i leith, tuilleadh ús ar thaiscí i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta. Déantar ús a ríomh ar bhonn laethúil agus íoctar é dhá uair sa bhliain. Aithnítear ús de réir mar a íoctar nó a fhaightear é. B'ionann agus €115,000 an méid measta úis a tuilleadh go dtí an 31 Nollaig 2022 ach nach bhfuarthas go fóill ag deireadh na bliana.

7 | Méideanna a aistríodh chuig an bPríomh-Chiste

Leithdháiltear cistí ar Dhea-Chúiseanna de bhun Chlásal 6.6 den Cheadúnas agus is ionann iad agus 65% den Ollioncam Cearrbhachais arna ríomh ar bhonn bliantúil, de réir Sceideal 2 a ghabhann leis an gCeadúnas. Tar éis soláthar a dhéanamh do dhliteanais reatha an Chiste agus d'aon dliteanais ionchasacha nó theagmhasacha, déanann an Rialálaí socruithe maidir le haistriú cistí arna leithroinnt ar Dhea-Chúiseanna ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an bPríomh-Chiste ag eatraimh a gcinneann an tAire iad. Vótálann an tOireachtas leithroinnt airgead an Phríomh-Chiste ar thairbhíthe trí phróiseas bliantúil na Meastachán. Eisítear airgead le linn na bliana agus coimeádtar cuntas orthu trí na Cuntais Leithreasa.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Nótaí leis na Cuntais

8 | An Dliteanas i leith Thobhach an Rialálaí

De réir an Achta um Chrannchur Náisiúnta, 2013, foráiltear leis an gCeadúnas go n-íocfaidh an t-oibritheoir tobhach bliantúil leis an Rialálaí chun na speansais ar thabhaigh an Rialálaí iad go cuí a sheasamh. Baintear na méideanna sin as íocaíochtaí leis an oibritheoir agus coimeádtar sa Chiste iad lena n-íoc leis an Rialálaí. Ba é €89,328 an méid a bhí dlite don Rialálaí ag an 31 Nollaig 2022 (2021: €83,140).

9 | Dliteanas do Chuntas an Chiste Duaiseanna

Déantar íocaíochtaí gach seachtain ón gCiste le Cuntas an Chiste Duaiseanna i ndáil le duaiseanna, agus iad bunaithe ar na duaiseanna ionchais arna mbuachan mar a chuireann an t-oibritheoir in iúl. Is i leith na nduaiseanna iarbhír a bhuaitear atá dliteanas an Chiste do Chuntas an Chiste Duaiseanna. An 31 Nollaig 2022, ba é €14,919,967 an méid a bhí dlite don Chiste ó Chuntas an Chiste Duaiseanna, dá raibh €5,221,989 le haistriú chuig an oibritheoir. Tharla an fáltas, agus an íocaíocht ina dhiaidh sin, an 31 Márta 2023 agus an 3 Aibreán 2023 faoi seach. An 31 Nollaig 2021, bhí méid ab ionann agus €6,205,817 dlite don Chiste ó Chuntas an Chiste Duaiseanna (€9,547,410 lúide €3,341,593 a bhí dlite don oibritheoir). Tharla an fáltas, agus an íocaíocht ina dhiaidh sin, an 31 Márta 2022 agus an 1 Aibreán 2022 faoi seach.

10 | Táille Iniúchóireachta

Íocann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta an táille iniúchóireachta. Is é €7,600 an méid a cuireadh i ndáil leis an mbliain 2022 (2021: €6,900).

11 | Ceadú Chuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta

Cheadaigh an Rialálaí Cuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta i leith na bliana dar críoch an 31 Nollaig 2022 an 26 Bealtaine 2023.

Rialálaí an Chranachuir Náisiúnta
Regulator of the National Lottery

www.rnl.ie